

مرکز تحقیقات رایانگی

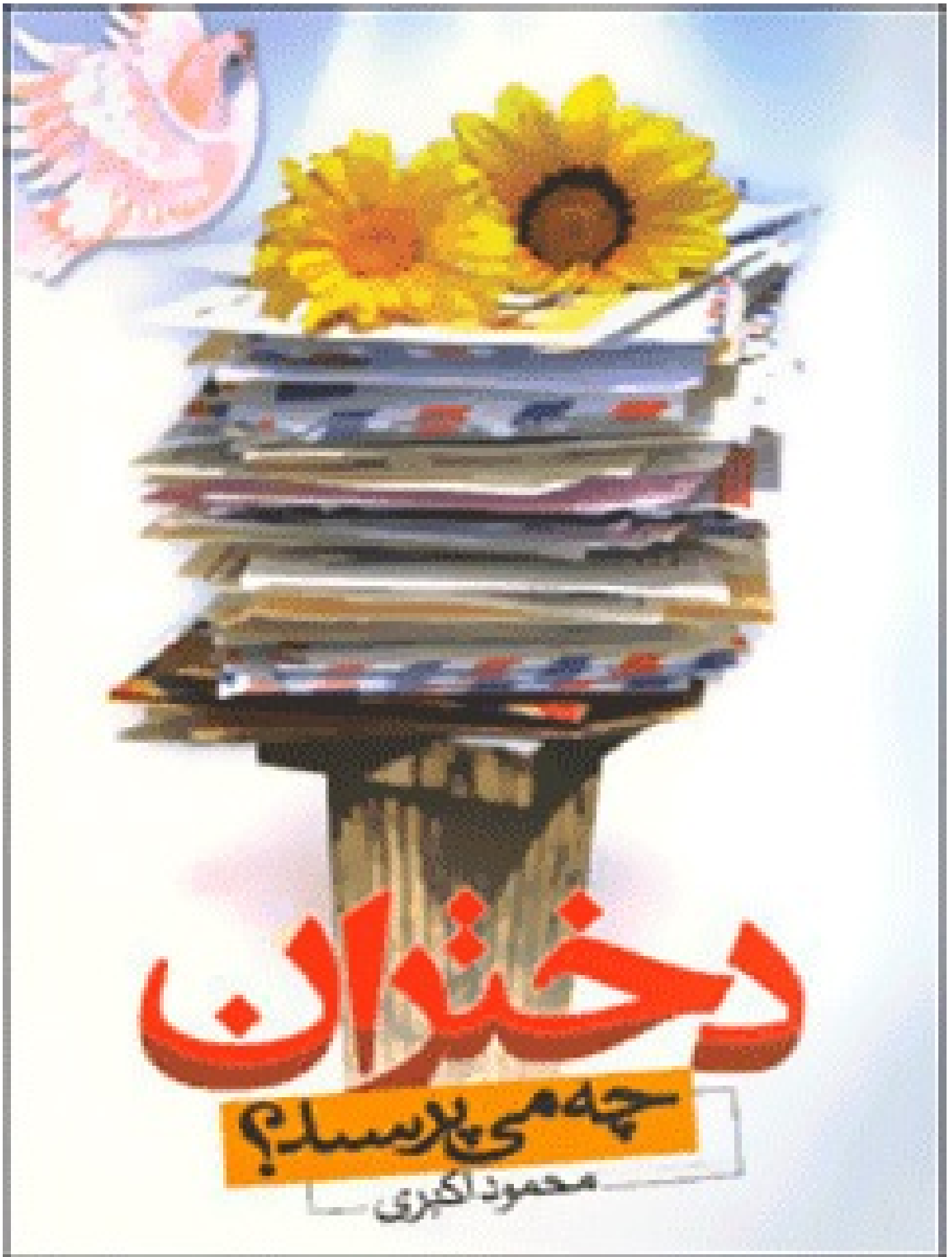
اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

دختران

چہمی پڑھیں؟

محمود اکبری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دختران چه می پرسند؟

نویسنده:

محمود اکبری

ناشر چاپی:

سنابل

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	دختران چه می‌پرسند؟
۶	مشخصات کتاب
۶	پیشگفتار
۶	بلوغ
۸	دوستی و عشق
۱۱	حجاب و پوشش
۱۵	ازدواج
۲۰	راز تفاوت‌ها و تبعیض‌ها
۲۶	محرم و نامحرم
۳۰	نماز
۳۲	متفرقه
۳۸	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

دختران چه می‌پرسند؟

مشخصات کتاب

سرشناسه: اکبری محمود، ۱۳۳۷- عنوان و نام پدیدآور: دختران چه می‌پرسند؟/ محمود اکبری مشخصات نشر: قم: سنابل، ۱۳۸۵. مشخصات ظاهری: ۱۴۲ص. شابک: ۹۵۰۰ریال ۹۶۴۸۸۲۹۳۱۴؛ ۱۰۰۰۰ریال (چاپ دوم) وضعیت فهرست نویسی: فاپا یادداشت: پشت جلد به انگلیسی **What do girls ask.?:** یادداشت: چاپ قبلی گلستان ادب ۱۳۸۳. یادداشت: چاپ دوم: پاییز ۱۳۸۵. یادداشت: کتابنامه ص [۱۴۱] - ۱۴۲؛ همچنین به صورت زیرنویس. موضوع: دختران -- مسائل اجتماعی و اخلاقی موضوع: دختران -- وضع حقوقی و قوانین (فقه . موضوع: اسلام -- پرسشها و پاسخها. رده بندی کنگره: BP۲۳۰/الف ۳د۷۲ ۱۳۸۵ رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳ شماره کتابشناسی ملی: م ۸۴-۳۷۵۵۵

پیشگفتار

یکی از ویژگی‌های انسان کنجکاوی و پرسش است. پرسش روشن‌ترین پدیده‌ی روح تشنه و حقیقت‌جویی آدمی برای کشف مجهولات است. پرسش همیشه کلید گنجینه‌ی علوم و دانش‌های بشری بوده است. پرسش نشانه بلوغ فکری و رشد اندیشه است. افراد و ملت‌هایی که کمتر سؤال می‌کنند سهم کمتری از این گنجینه‌ی بزرگ دارند. اساساً سؤال کردن و پاسخ شنیدن حق هر انسانی است و کسی را نمی‌توان از این حق منطقی محروم نمود. قرآن نه تنها به پیروان خود حق سؤال در زمینه‌های گوناگون می‌دهد، بلکه پیروان خود را دعوت به پرسش از مسایل مورد نیاز نموده و می‌فرماید آن چه را نمی‌دانید از دانایان سؤال کنید. گستردگی این دستور قرآنی نشان می‌دهد که اسلام هیچ حد و مرزی را برای سؤال کردن به رسمیت نمی‌شناسد و به همگان اجازه می‌دهد سؤالات واقعی خود را برای آگاهی یافتن از آگاهان بپرسند و پیشوایان دین همواره پاسخ‌گوی سؤالات مخاطبان خود در زمینه‌های مختلف بوده‌اند. امروزه نیاز به پرسش به مراتب از گذشته وسیع‌تر است. نسل امروز از یک سو با پیشرفت دانش، با رشد اندیشه و نوآوری و نوخواهی رو به رو است و از سوی دیگر اهل کاوش و تحقیق و پرسش و پاسخ و منطق و استدلال است. آن چه در این مجموعه تقدیم می‌گردد پاسخ به برخی سؤالاتی است که دختران پرسش‌گر امروز ما به دنبال آن هستند. اینجانب سال‌ها است که در میان نوجوانان و جوانان دختر و پسر برنامه پرسش و پاسخ داشته‌ام، به فکر رسیدن به سؤالات خاص دختران را به صورت یک کتاب تحت عنوان دختران چه می‌پرسند؟ جمع‌آوری و تنظیم نمایم. به امید این که انشاء الله این کتاب بتواند برای معلمان، مربیان، دختران جوان مفید واقع شود. در خاتمه تذکر یک نکته لازم است و آن این که برخی از پرسشهای فقهی که در این کتاب آمده است مطابق با فتوای همه مراجع تقلید نیست لازم است هر مکلفی طبق فتوای مرجع تقلید خود عمل نماید. والسلام محمود اکبری

بلوغ

سؤال ۱: با این که اسلام دین سهل و آسانی است، آیا تکلیف برای دختر نه ساله سنگین و طاقت فرسا نیست؟ جواب: وجوب تکلیف بستگی به توان مکلف دارد، اگر دختر یا پسری توان انجام تکلیفی را نداشته باشد، آن تکلیف از او ساقط است، مثلاً دختری که به علت ضعف بدنی نمی‌تواند روزه بگیرد، روزه از او ساقط می‌شود. (۱) سؤال ۲: چرا دختران زودتر به تکلیف می‌رسند؟ جواب: دختران از نظر ساختار روحی آسیب پذیرتر از پسران هستند. به همین دلیل خداوند آنان را زودتر به تکلیف دعوت

نموده است تا در پرتو تکلیف بتوانند خود را حفظ نمایند. ۱. ۱۱۰ پرسش و پاسخ، محمدی اشتهاردی، ص ۶۶، نشر موعود اسلام.

سؤال ۳: چرا بلوغ شرعی دختران بر پسران تقدم دارد؟ جواب: اولاً توجه به اینکه بلوغ جنسی دختران به طور طبیعی قبل از پسران است، باید بلوغ شرعی آنان نیز مقدم باشد. اگر چه زمان بلوغ جنسی دختران و پسران در سراسر جهان یکسان نیست و عوامل طبیعی و شرایط محیطی در تقدم و تأخر آن مؤثر است، ولی در همه ی مناطق جهان دختران زودتر به بلوغ طبیعی می‌رسند و فعالیت غدد جنسی در آنان قبل از پسران آغاز می‌گردد. زمان بلوغ جنسی معمولاً برای دختران بین ۸ تا ۱۶ سالگی و برای پسران بین ۱۰ تا ۱۷ سال تعیین شده است، ولی از نظر شرعی دختران در سن ۹ سالگی و پسران در سن ۱۵ سالگی به بلوغ می‌رسند. بیدار شدن غریزه ی جنسی در دختران زمینه ی مساعدی برای گرایش به گناه و ناپاکی فراهم می‌کند. شارع مقدس با تقدم بلوغ دختران به وسیله ی مقررات و اوامر و نواهی، آنان را قبل از پسران از بزه کاری بر حذر داشته است. ثانیاً اندیشه و عقل دختران زودتر از پسران شکفته می‌شود، چون دختران زودتر از پسران آغاز به سخن می‌کنند. با توجه به رابطه ی غیر قابل انکاری که بین اندیشه و سخن گفتن وجود دارد، این نتیجه به دست می‌آید که دستگاه فکر دختران زودتر از پسران به کار می‌افتد و نیروی درکشان پیش از آنان شکوفا می‌گردد. تقدم دختران در هوش عمومی و اجتماعی و درک مسایل علمی و هم چنین برتری آنان در ارزش های ذوقی و دینی نشانه آن است که دختران به طور طبیعی بیش از پسران، واجد شرایط تکلیفی می‌گردند و زودتر از آن‌ها برای پذیرش تعالیم دینی و مسئولیت های قانونی آماده می‌شوند. می‌توان گفت شارع مقدس با اعلام تقدم بلوغ دختران زمینه ی رشد و تعالی و برخورداری آنان از حقوق اجتماعی را فراهم کرده است. اگر گفته شود، دختر نه ساله ای که به سن بلوغ رسیده قادر به انجام تکالیف نیست، بنابراین غرض حاصل نمی‌شود، در پاسخ می‌گوییم که تکلیف به مقدار توانایی است. اساس قوانین اسلامی بر سخت گیری نیست و اگر در جایی تکلیفی همراه با مشقت شدید و عسر و حرج باشد، موقتاً برداشته می‌شود؛ اما شکی نیست که انجام بسیاری از تکالیف برای دختر نه ساله نیز سهل و آسان است. دختری که به سن بلوغ رسیده ولی قادر به روزه گرفتن نیست، فعلاً تکلیفی ندارد، چون در پایان آیه ای که در باره روزه است، خداوند می‌فرماید: «یرید الله بکم اليسر ولا یرید بکم العسر» (۱) خدا بر شما آسان می‌گیرد و نمی‌خواهد به زحمت بیافزید. حضرت امام رحمه الله در رساله ی عملیه ی خود، مسأله ی ۱۵۸۳، می‌فرماید: «انسان نمی‌تواند برای ضعف، روزه را بخورد ولی اگر ضعف او به قدری ۱. بقره / ۱۸۵. است که معمولاً نمی‌شود آن را تحمل کند، خوردن روزه اشکال ندارد، البته بدیهی است که هر وقت توانست باید روزه‌ها را قضا نماید.» بنابراین، تقدم بلوغ دختران، نشانه ی لیاقت و شایستگی آنان است. و به قول یکی از بزرگان، بلوغ یک شرافت است. آنان که اهل سلوک اند می‌گویند: ما مشرف شدیم نه مکلف، چون زحمت و مشقتی در کار نیست. رشد «گیاه نیلوفر» به مراتب سریع تر از نمو یک درخت است. خلاصه این که هر موجودی که لطیف تر است رشد آن سریع تر می‌باشد و هر موجودی که خشن است، رشد آن کندتر انجام می‌گیرد و به همین دلیل بسیاری از دختران در سنین سیزده و یا چهارده سالگی آماده ی باروری و مادر شدن هستند. در حالی که پسران در این سن وسال معمولاً آمادگی پدر شدن را ندارند. (۱) سؤال ۴: اگر این غرایزی که در دوران بلوغ در انسان به وجود می‌آید، بد است چرا خداوند آن‌ها را در ما قرار داده است؟ جواب: خداوند از روی حکمت و علم، در هر دوره ای در وجود انسان تمایلات و غرایزی قرار داده و هیچ کدام را بیهوده و یا مضر خلق نکرده است؛ از جمله این غرایز، تمایلات و خواسته های ۱. پاسخ به پرسش های مذهبی، آیت الله مکارم، ص ۴۲۳، مدرسه ی امیرالمؤمنین. است که در دوران بلوغ برای انسان پیدا می‌شود. اگر این‌ها در وجود بشر نبودند، اساس خانواده از بین می‌رفت و هیچ زن و مردی حاضر نبودند که خانواده ای تشکیل دهند. سؤال ۵: به وظایف شرعی خود در سن بلوغ آشنا نیستیم و از سؤال در مورد آن شرم دارم، تکلیفم چیست؟ جواب: در سن بلوغ تغییرات روحی و جسمی در انسان پدید می‌آید و انسان در پیشگاه خداوند مکلف می‌شود. و باید دستورات شرعی و واجبات و محرمات را دقیقاً عمل کند. به همین علت دختران باید بدانند که چه موقعی به سن نیست و شاید قبل از شرط سنی، بلوغ،

به خاطر رشد جسمی به تکلیف برسند. به هر صحال، باید به کسی که به مسایل شرعی واقف باشد مراجعه نموده و مسایلتان را سؤال کنید. ضمناً این را هم بدانند که شرم و حیا بسیار خوب است، ولی هنگام پرسش از مسایل و احکام شرعی نباید انسان خجالت بکشد. شما می‌بایست با کمال ادب و حیا سؤالات شرعی خود را در مورد بلوغ و یا دیگر مسایل خصوصی، از افراد متخصص در مسایل دینی سؤال کنید.

دوستی و عشق

سؤال ۱: آیا ابزار عشق گناه است؟ جواب: با توجه به این که ابزار عشق به صورت غیر اصولی و بی ضابطه منجر مفسد و انحرافات متعدد می‌شود، گناه محسوب می‌شود. اگر زمینه‌ی ازدواج را فراهم می‌بیند می‌توانید ازدواج کنید در غیر این صورت لازم است با قاطعیت در مقابل هواهای نفسانی به مقابله هواهای نفسانی به مقابله برخیزید و آن را از بین ببرید؛ زیرا دام‌های شیطان خطرناک و وسوسه‌انگیز است که ابتدا به صورت محبت پاک جلوه می‌کند و کم‌کم انسان را به آلودگی سوق می‌دهد. سؤال ۲: با پسری که سه سال از خودم کوچک‌تر است آشنا شده‌ام او از من می‌خواهد تا مدتی با او دوست باشم ولی احساس گناه می‌کنم، لطفاً راهنمایی ام کنید؟ جواب: تا چه اندازه او را می‌شناسید؟ آیا درباره‌ی او تحقیق کرده‌اید؟ آیا تحقیق‌تان همه‌جانبه بوده است؟ آیا تحقیق شما به دور از هرگونه احساسات صورت گرفته است؟ آیا فکر نمی‌کنید بسیاری از جوان‌های آلوده و هوسران برای رسیدن به اهداف پلید خود در ایجاد ارتباط با دختران از پوشش‌های فریبنده استفاده می‌کنند. مانند گرفتن جزوه و کتاب، ارشاد و راهنمایی، استفاده از تجربیات و... باید به هوش باشید و خود را از شگردهای گوناگون هوسرانان حفظ نمایید. سؤال ۳: چت در اینترنت با جنس مخالف چه حکمی دارد؟ جواب: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، اشکال ندارد. (۱) سؤال ۴: چه راه حل‌هایی برای جلوگیری از دوستی‌های نامشروع بین دختر و پسرها در جامعه وجود دارد؟ جواب: در این موارد اقدامات گوناگون متناسب با وضعیت فرهنگی اخلاقی و اقتصادی افراد باید انجام داد. آن چه به طور کلی می‌توان در این یادآور شد اقدامات به نکات زیر است: ۱. تلاش در جهت ایجاد فضای معنوی و سالم در محیط جامعه به ۱. استفتائات جدید آیت الله مکارم، ج ۱، س ۸۱۹؛ اجوبه الاستفتائات آیت الله خامنه‌ای، س ۱۱۴۵. طوری که زمینه‌ی پیدایش این روابط را به حداقل ممکن برساند. ۲. آگاه کردن جامعه از ضررهای این روابط نامشروع و غیر اصولی. ۳. انجام نصیحت مشفقانه و امر به معروف و نهی از منکر به گونه جذاب و مؤثر. ۴. در جریان قرار دادن خانواده‌های این افراد با رعایت مصالح آنان و دقت در این که این مسأله به آبروریزی و مفسده‌ی بزرگ‌تر نیانجامد. ۵. فراهم کردن زمینه‌ی ازدواج برای آنان. سؤال ۵: هنگامی که با مضرات دوستی بین دختر و پسر آشنا شدیم، چگونه این رابطه را قطع کنیم؟ جواب: قطع این دوستی‌ها و رابطه‌ها - بعد از این که فهمیدیم این گونه روابط ضربه‌های عاطفی و اخلاقی گوناگون برای ما دارد - با یک نقشه‌ی صحیح امکان پذیر است. هرچند ممکن است این کار کمی مشکل باشد ولی یک تصمیم منطقی می‌تواند همراه یک رنج کوتاه، یک شیرینی و لذت همیشگی را به ارمغان بیاورد. همان طور که یک کار احساسی و لذت کوتاه عاطفی ممکن است یک عمر پشیمانی و تلخی به بار بیاورد. در هر صورت می‌توانید مطالب را با او در میان بگذارید و یادآور شوید که وقتی دوستی ما جنبه‌ی غیرشرعی داشته و ضررهای مختلفی به دنبال دارد؛ به طوری که تجربه‌های تلخ گوناگون این موضوع را نشان می‌دهد و جامعه‌شناسان و روانشناسان بی‌طرف غرب فریادشان از بی‌بند و باری بلند است و... چرا ما به این نوع دوستی‌ها ادامه دهیم؟ در این حالت چند راه در پیش روی شما است که هر کدام را توضیح مختصری می‌دهیم: ۱. اگر موقعیت وصلت و ازدواج وجود دارد و شما در سن ازدواج هستید، از خواسته‌های غلط و تجملات بی‌جا، کم کنید و ازدواج کنید و در کنار یکدیگر زندگی خوشی را داشته باشید و مطمئن باشید که خداوند به زندگی شما برکت خواهد داد. مطرح شدن ازدواج، ضمناً خود نوعی امتحان است که معلوم می‌کند آیا هدف فرد تشکیل زندگی بوده یا به دنبال هوا و هوس خود می‌باشید.

۲. اگر فعلاً موقعیت ازدواج ندارید دوستی و رفت و آمدتان را قطع کنید و تا موقعی که امکان ازدواج داشته باشید صبر کنید. البته نباید با خیال ازدواج با یکدیگر سال‌های طولانی صبر کنید؛ زیرا چه بسا موقعیت‌های مناسب تشکیل زندگی از دستتان برود و در نهایت، شاید آن ازدواج هم صورت نگیرد و به زندگی تان صدمه بخورد و یا یکی از طرفین از قصد خود منصرف شده و به طرف دیگر ضربه‌ی عاطفی شدیدی وارد شود. ۳. اگر این عشق و علاقه صحیح نبوده و از نظر خانوادگی، اخلاقی و سنی مناسب یکدیگر نیستید. مطمئن باشید که به فرض ازدواج هم موفق به تشکیل یک زندگی خوب نخواهید شد و عشق نخواهید شد و عشق زودگذری که با یک نگاه شروع شده، در هفته‌های اول زندگی از بین می‌رود. پس هر دو کمر همت ببندید و این رابطه را با جدیت قطع کنید و بدانید که پس از یکی دو هفته تلاش و کوشش توأم با ناراحتی از این مسأله عاطفی خلاص می‌شوید. سعی کنید دیگر دل خود را به این طوفان‌های زودگذر احساسی ندهید و همان‌گونه که به دستور دکتر یک داروی تلخ را می‌خورید و یا یک غذای خوشمزه را کنار می‌گذارید تا از نعمت سلامت برخوردار شوید؛ همان‌گونه اگر به دستورات خداوند و دین او عمل کنید به سلامت و آرامش روحی می‌رسید خداوند و دین او عمل کنید به سلامت و آرامش روحی می‌رسید و در این معامله با خدا ضرر نکرده‌اید و انشاءالله! خداوند هم در زندگی شما آن چه به صلاح شماست، برایتان مقدر خواهد فرمود. سؤال ۶: آیا بودن کلمه‌ی عشق در قرآن دلیل بر این نیست که قرآن به عشق اهمیتی نمی‌دهد؟ جواب: درست است که کلمه «عشق» در قرآن نیامده اما در قرآن آیات معادل آن وجود دارد مانند (و الذین ءامنوا اشد حبا لله) (۱) کسانی ۱. بقره / ۱۶۵. که ایمان آوردند حب و محبت و علاقه‌ی شدیدتری به خداوند دارند (یحبههم و یحبونه) ۱ (خدا) آنان را دوست دارد و آنان خدا را دوست دارند. البته در روایات واژه‌ی عشق به دو گونه مطرح شده است: ۱. نکوهش از عشق‌های مبتذل. امام صادق علیه السلام در پاسخ به سؤالی در باره‌ی عشق فرمودند: «قلوب خلت عن ذکر الله فاذا قها الله حب غیره.» (۲) دل‌هایی که از یاد خدا خالی گردد خدا محبت غیر خود را به آن‌ها می‌چشاند. در جایی دیگر دیگر می‌فرماید: «من عشق فکتهم و عفت و مات شهیداً.» (۳) هر که عاشق شود، پس آن را پنهان دارد و عفت بورزد و بمیرد شهید مرده است. ۲. تجلیل از عشق‌های متعالی: «افضل الناس من عشق العباده و عانقها.» (۴)؛ (برترین بندگان خدا کسی است که به عبادت حق تعالی عشق بورزد و در عشق ورزی عبادت را در آغوش بگیرد و خود را به آغوش عبادت بسپارد). ۱. مائده / ۵۴. ۲. بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۱۵۸. ۳. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۳۳. ۴. مستدرک، ج ۱، ص ۱۲۰. سؤال ۷: یک دختر چگونه می‌تواند نظر کسی را که احتمال می‌دهد به او علاقه دارد درباره‌ی خود بداند؟ جواب: برای آگاهی از نظر نامبرده درباره‌ی شما بهتر است به طور غیر مستقیم اقدام نمایید و از فرد واسطه‌ای تقاضا کنید نظر و دیدگاه او را درباره‌ی شما جویا شود. البته باید واسطه متأهل و امین باشد و از جانب خودش پرس و جو کند و چنین وانمود کند که برای فراهم آوردن مقدمات ازدواج او تلاش می‌کند و در صورت آمادگی وی برای ازدواج شما را به او معرفی نموده و نظرش را درباره‌ی شما جویا شود. در نهایت مقدمات خواستگاری رسمی را فراهم کند؛ زیرا شأن و منزلت یک دختر ایجاب می‌کند که از طرف مرد تقاضا و اقدام برای ازدواج صورت گیرد و او آغازگر باشد. سؤال: اگر کسی مطمئن باشد گناهی نخواهد کرد، آیا باز هم لازم است روابط او با جنس مخالف محدود باشد؟ جواب: شما خوب می‌دانید جاذبه بین دو جنس مخالف زن و مرد بسیار زیاد است، مخصوصاً در سنین جوانی که این جاذبه و حساسیت در اوج خود می‌باشد؛ در نتیجه هر چند جوان نخواهد رعایت مسایل شرعی و عرفی را در دوستی با جنس مخالف بنماید، اما تمایلات نفسانی و وسوسه‌های شیطانی قوی‌تر از آن است که انسان گرفتار خطرهای بزرگ نشود! به همین جهت عقل حکم می‌کند، انسان خود را در معرض خطری که بسیاری از خوش باوران را گرفتار کرده قرار ندهد. البته منظور ما این نیست که هیچ‌گونه ارتباطی نباشد، بلکه در حد عرف و شرع و احوال‌پرسی با فامیل‌ها و همسایگان و همکاران اشکال ندارد. گرچه در همین موارد هرچه رعایت اختصار و احتیاط گردد، برای سلامت روح مناسب است. سؤال ۹: صحبت کردن دختران با پسران نامحرم از طریق شبکه‌ی اینترنت چه حکمی دارد؟ جواب: اگر مستلزم

مفسده نباشد، اشکال ندارد. سؤال ۱۰: در اثر کمبود محبت در خانواده با پسری طرح دوستی ریخته ام. برای نجات از این مشکل مرا راهنمایی کنید؟ جواب: مدعیان عشق جز برای هوس بازی خود با کسی طرح مرادده نمی ریزند و اگر روزی هم خیال ازدواج داشته باشند به سراغ کسانی که قبلاً با آن‌ها مرتبط بوده اند، نخواهند رفت. پس از هم اکنون بیدار شوید و این فکر شیطانی را از فکر خود دور نمایید. سؤال ۱۱: آیا یک جوان هیچ وقت نباید کسی را دوست داشته باشد؟ مگر دوست داشتن جرم است؟ جواب: در پاسخ این سؤال ابتدا چند سؤال مطرح می شود: ۱. آیا انسان با هر کسی که یک لبخند در خیابان به او بزند می تواند دوست شود؟ ۲. آیا با یک نگاه یا شنیدن یک جمله و یا دیدن یک چهره ی زیبا، انسان می تواند خود را درگیر یک علاقه کند؟ ۳. فکر می کنید افرادی که چشم و دل خود را در این گونه موارد کنترل می کنند، افرادی بی ذوق و بی احساس هستند و عشق را نمی فهمند و یا این که آن‌ها هم قلب و احساس دارند ولی نمی خواهند خود را درگیر یک علاقه و عشق خیابانی و آینده ی مبهم کنند؟ بنابراین، اسلام با دوست داشتن مخالف نیست. با از دست رفتن سرمایه ی حیا و عفاف مخالف است. سؤال ۱۲: چه اشکالی دارد که دختر و پسر دوستی عادی داشته باشند و مثلاً در درس خواندن به یکدیگر کمک کنند؟ چرا همیشه از جنبه های بد این دوستی ها صحبت می کنید؟ جواب: ما هیچ گاه این طور تصور نمی کنیم که هر صحبتی بین دختر و پسر جنبه ی منفی و حرام دارد. ولی هنگامی که چیزی خطر دارد باید از آن پرهیز کنیم. روی لبه ی پرتگاه نباید راه رفت. حال ممکن است کسی این کار را انجام دهد و سقوط هم نکند، در آن صورت دلیل نمی شود که بگوییم روی لبه ی پرتگاه راه رفتن اشکالی ندارد و بی خطر است. دختر و پسر آن هم در سنین جوانی در این دوستی ها بسیار آسیب پذیر هستند. چون زمینه ی درونی و روحی آن‌ها آماده است و با کوچکترین برخورد ممکن است علاقه ای شدید بین آنها به وجود آید، که چون حساب شده و منطقی نبوده، ضربات روحی و عاطفی زیادی را تحمل کنند. اسلام، قرار گرفتن زن و مرد نامحرم در مکان خلوتی که دیگری در آن راه ندارد، حرام کرده است. حال ممکن است که هزاران مورد پیش بیاید و هیچ گناهی انجام نگیرد، ولی برای اینکه انسان در معرض خطر نباشد باید حکم شرعی فوق را رعایت کند. حکم فوق برای این نیست که اسلام همه ی زنان و مردان را بد و خلاف کار می داند، بلکه می خواهد از احتمال بروز گناه و سقوط اخلاقی جلوگیری کند. دقیقاً به همین جهت است که ما باید از دوستی بین دختر و پسر با هر بهانه ای پرهیز کنیم و البته صحبت عادی دختر و پسری که فامیل و یا آشنای نزدیک هستند در حضور جمع اشکالی ندارد و یا این که یکی از نزدیکان یا آشنایان انسان در خانه و در کنار پدر و مادر به آموزش دهد، اشکالی ندارد. منظور ما محیط های خصوصی و ارتباطات عاطفی است که به بهانه دوستی سالم بین دختر و پسر مطرح می گردد و سرآغاز مشکلات و سلب آسایش در دنیا و آخرت است. حتی در همان مورد فوق نیز هر گاه احساس کردید که هنگام درس خواندن و مباحثه ی علمی تمایلات خاص و علاقه ی عاطفی در شما ایجاد شده است؛ به نفعتان است که زودتر خود را کنار بکشید و خویشتن را گرفتار یک علاقه ی عاطفی نکنید. برای همین هم سفارش شده است که افراد نامحرم برخورد با یکدیگر و صحبت و مذاکره را به حداقل لازم برسانند؛ زیرا ضرر آن بیش از نفعش می باشد. سؤال ۱۳: آیا دوست داشتن کسی از دوره ی نوجوانی به خاطر ازدواج گناه است؟ جواب: اگر انسانی کسی را برای زندگی آینده اش در نظر بگیرد و ضمناً با او رفت و آمد و گفت و گوی خصوصی نداشته باشد، اشکال شرعی ندارد. چون به هر حال، در ذهن جوان این گونه مسایل خطور می کند. ولی دو نکته را در این مورد برایتان روشن می کنیم:

۱. ممکن است این گونه علاقه ها به صحبت و رفت و آمد و دوستی بیانجامد که در آن صورت مسلماً برای دو نفر نامحرم اشکال دارد.
۲. بسیاری از این علاقه ها به ازدواج نمی انجامد و در حقیقت برای مدتی طولانی قلب جوان را گرفتار و رنجور می سازد و در نهایت به نتیجه هم نمی رسد. بنابراین، ما به دختران عزیز پیشنهاد می کنیم که سعی کنند از این گونه دل بستگی ها پیدا نکنند و یا اگر مختصر تمایلی به فردی داشتند تا موقعی که قضیه جدی نشده و مقدمات ازدواج فراهم نیست به آن علاقه پر و بال ندهند. در آن صورت اگر آن علاقه ی ابتدایی به ازدواج منجر شد، که چه بهتر و اگر نشد رنجی بیهوده گریبان طرفین نمی شود.

حجاب و پوشش

سؤال ۱: آیا برای حجاب تاریخی وجود دارد؟ جواب: درک این معنا که قسمت‌هایی از بدن، باید پوشیده شود، از همان آغاز خلقت حضرت آدم، با او و همسر او بوده و آنان از برگ‌های بهشتی، پوششی برای خود درست کردند و همین درک فطری نسل بشر را واداشته تا خود را بپوشانند. سؤال ۲: فلسفه‌ی حجاب در اسلام چیست؟ جواب: فلسفه‌ی پوشش در مکتب اسلام چند چیز است. بعضی از آن‌ها جنبه‌ی روانی دارد و بعضی جنبه‌ی خانوادگی و بعضی جنبه‌ی اجتماعی و بعضی مربوط است به بالا بردن احترام زن و جلوگیری از ابتدال. در این جا به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود: ۱. ارزش و احترام زن مسلمان در جامعه مساوی با عفت و حیا است و داشتن پوشش، او را محترم داشته، از نگاه‌های ناپاک و آلوده مصون می‌دارد و مقامی ارزشمند و جایگاهی والا- برای او به ارمغان می‌آورد. ۲. حضور بانوان در محیط کار و فعالیت، همراه با پوشش مناسب، آن‌ها را از تعرض نامحرمان حفظ کرده و سبب می‌شود با امنیت و آرامش خاطر به انجام وظایف بپردازند. در فضایی که معاشرت زن و مرد آزاد باشد، فساد و بی‌بندوباری رشد کرده و به ضعف و رکود فعالیت‌های اجتماعی می‌انجامد. اسلام می‌خواهد اجتماع مرکز کار و فعالیت باشد برخلاف سیستم غربی حاضر که می‌خواهد کار و فعالیت را با لذت‌جویی‌های جنسی همراه نماید. (۱) ۳. امنیت و آرامش روانی و مصونیت در برابر طمع و ورزی‌های هوس‌بازان یکی دیگر از انگیزه‌های حجاب است. در صدر اسلام بعضی از زنان بی‌بند و بار بودند و نسبت به پوشش و حفظ حجاب اعتنا نمی‌کردند، خداوند حکیم دستور داد که زنان مؤمن و پاکدامن حجاب خود را کاملاً رعایت کنند تا بانوان با عفت و پاکدامن از زنان بدحجاب و آلوده مشخص گردند. وقتی زن کاملاً خود را بپوشاند و با پاکدامنی در جامعه ظاهر شود، دیگر چشم‌ها به طرف او خیره نخواهد شد و از خطرات در امان خواهد ماند. قرآن درباره‌ی پوشش کامل زنان می‌فرماید: ۱. مسأله‌ی حجاب، شهید مطهری، ص ۷۷. (ذکر ادنی ان یعرفن فلا یؤذین) (۱) حجاب خود را به طور کامل رعایت کنید تا به خوبی شناخته شوید و کسی بهانه‌ی مزاحمت و اذیت پیدا نکند. اکنون باید دید چه عواملی در رساندن این پیام و اثرگذاری آن مؤثر است: ۱. حدود و میزان پوشش، بدون شک هر اندازه بدن زن بیشتر پوشیده باشد، نقش نیرومندتری در دورسازی دیده‌گان نظاره‌گر ایفا می‌کند. اگر نگاه‌های آلوده را هم چنان که در روایات آمده است، تیرهای زهرآلود شیطان بدانیم؛ پوشش زن همانند قوسی است که تیر از آن کمانه می‌کند و منحرف می‌شود و از اصابت و نفوذ در هدف باز می‌ماند. برعکس هر اندازه بدن زن برهنه‌تر باشد، تیرهای شیطانی را بیشتر متوجه خود ساخته و از آن آسیب خواهد دید. از این رو، علما و بزرگان دین، چادر را حجاب برتر شناخته‌اند؛ زیرا با وجود شرایط دیگر، چادر بیشترین پوشش و مطمئن‌ترین مصونیت را فراهم می‌آورد. ۲. کیفیت پوشش، ضخامت و حتی کیفیت دوخت لباس، خود بخش مهمی از حجاب را تشکیل می‌دهد. بدون شک لباس‌های نازک و تنگ و بدن‌نما فرودگاه نگاه‌های مسموم شیطانی و موجب خیره‌انگیز / احزاب / ۵۹. شدن چشم‌های آلوده و به فساد کشاننده‌ی جامعه است. در مقابل لباس‌های غیر بدن‌نما دیده‌ها را از خود دور می‌سازد و سلامت معنوی نفوس را تأمین می‌کند. ۳. رنگ پوشش، تردیدی نیست که برخی از رنگ‌ها دیده‌ها را خیره می‌سازد و پاره‌ای دیگر، نگاه‌ها را از خود دور می‌سازد. اکنون سؤال می‌شود که کدام یک از این دو برای تأمین حجاب واقعی و بر نیفر وختن آتش شهوت مفیدتر است. رنگ سیاه، رنگی است که زنان باحجاب آن را برگزیده‌اند. ۴. شیوه‌های رفتاری، طرز صحبت و چگونگی راه رفتن نیز بخشی از حجاب به معنای وسیع کلمه است. حفظ وقار و متانت هم همان نقشی را دارد که پوشش زن دارد و عدم رعایت آن نیز برآیندی چون برهنگی را در پی دارد از این رو، قرآن یکی از صفات خوب زنان مؤمن را حیا و وقار می‌داند. سؤال ۳: آیا پوشیدن ماتو و شلواری که حجم بدن و یا برجستگی‌های آن در مقابل نامحرم پیدا است، جایز است؟ جواب: از جهت حجاب و ستر کافی است، ولی چنانچه پیدا بودن حجم یا برجستگی‌های بدن باعث مفسده باشد، باید بپوشاند. (۱) ۱. احکام روابط زن و مرد، سید

مسعود معصومی، ص ۷۷. سؤال ۴: چرا خواستگار دختران بدحجاب بیشتر از افراد باحجاب است؟ جواب: اولاً همیشه چنین نیست که خواستگار دختران بدحجاب بیشتر باشد؛ ثانیاً خواستگار زیاد هرگز دلیل بر خوب بودن افراد نمی‌شود چه بسا افرادی که خواستگاران زیادی داشته‌اند و سرانجام همسر مناسبی نصیبشان نشده است. قرآن می‌فرماید: بسا شما چیزی را دوست ندارید، ولی خیر شما در آن قرار دارد و بسا چیزی را دوست دارید، ولی برای شما شر باشد از کجا معلوم آن که با بدحجابی و دلربایی خواستگاران زیادی را برای خود جذب نموده در واقع برای او شر نباشد. خداوند برای بندگان مؤمن و پاکدامن افرادی متناسب با آن‌ها قرار داده است چنان که قرآن می‌فرماید: افراد پاکیزه برای افراد پاکیزه است و افراد خبیث برای افراد خبیث، بنابراین نباید نگران بود؛ ثالثاً گاهی خواستگاران زیادی برخی از دختران مربوط به شرایط خانوادگی و اجتماعی و امتیازات فردی آن‌ها میشود نه به خاطر بدی حجاب آنان. بنابراین، می‌توان با کسب امتیازات و صلاحیت‌های فردی موقعیت‌های بهتری را به دست آورد. آخرین و مهم‌ترین نکته این است که در تمام مراحل زندگی خدا را فراموش نکنید و به او توکل کنید؛ چرا که سبب ساز اصلی او است و همواره امید به لطف و رحمت او داشته باشید. سؤال ۵: پوشیدن لباس در رنگ‌های زننده و جلب توجه‌کننده در محیط‌هایی که نامحرم هست، چه حکمی دارد؟ جواب: با فرض مهیج بودن حرام است. (۱) سؤال ۶: بیرون گذاشتن موی سر از چادر و یا روسری از سوی خانم‌ها در انظار عمومی و در دید نامحرمان چه صورتی دارد؟ جواب: حرام است. (۲) سؤال ۷: چرا مقدار پوشش بدن زنان باید بیشتر از پوشش مردان باشد؟ جواب: تحقیقات علمی درباره‌ی تفاوت‌های جسمی و روحی زن و مرد ثابت کرده است که مردان نسبت به محرک‌های چشمی حساس‌تر از زنان می‌باشند. تجربه‌های علمی نشان می‌دهد که آن اندازه که مرد از نگاه کردن به ۱. همان، ص ۸۰. ۲. جامع الاحکام آیت الله صافی، ج ۱۶۵. تن و اندام زن تحریک می‌شود، زن از مشاهده مرد تحریک نمی‌شود. (۱) در روانشناسی جنسی نیز ثابت شده است که تمامی سطح بدن زن برای مرد محرک است اما در زنان چنین نیست. (۲) دین مقدس اسلام نیز متناسب با ویژگی‌ها و تفاوت‌های تکوینی زن و مرد، احکام و تعالیم نورانی خود را تشریح کرده است. مثلاً- برای حفاظت مردان از مفاسد ناشی از حساسیت بیشتر آنان نسبت به محرک‌های چشمی شهوت‌انگیز؛ آن‌ها را به مراقبت و کنترل بیشتر چشم در مواجهه با نامحرم مأمور کرده است. در حدیثی از امام رضا علیه السلام نقل شده است: «حرم النظر الی شعور النساء لما من تهیج الرجال» (۳) خداوند نگاه کردن به موهای زنان را حرام کرده؛ زیرا نگاه شهوت‌انگیز مردان باعث تهیج جنسی و فساد می‌شود. و لذا خداوند آن‌ها را به حجاب و پوشش بیشتر در مواجهه با مردان نامحرم دستور داده است و طبق فتوای مراجع تقلید، زنان باید ۱. تفاوت‌های زن و مرد از نظر فیزیولوژی و روانشناسی، دکتر محمود بهزاد، مجله‌ی نگین، ش ۱۳۴، تیر ماه ۱۳۵۵. ۲. فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی، غلامعلی حداد عادل، ص ۶۳. ۳. وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۴۰؛ حجاب‌شناسی، حسین مهدی زاده، مرکز مطالعات حوزه‌ی علمیه‌ی قم. در مقابل نامحرم همه‌ی بدن به استثنای وجه و کفین (۱) را بپوشانند، ولی این مقدار پوشش برای مردان واجب نیست و به عبارت دیگر علت این که دستور پوشش کامل اختصاص به زنان یافته است این است که میل به خودنمایی و خودآرایی مخصوص زنان است. از نظر تصاحب قلب‌ها، دل مرد شکار است و زن شکارچی، هم چنان که از نظر تصاحب جسم و تن، زن شکار است و مرد شکارچی. میل زن به خودآرایی از نوع حس شکارچی‌گری او ناشی می‌شود. در هیچ‌جای دنیا سابقه ندارد که مردان لباس‌های بدن نما بپوشند و آرایش‌های تحریک‌آمیز انجام دهند، بلکه این زنان هستند که به حکم طبیعت خاص خود می‌خواهند دلبری کنند و مردان را دلباخته و در دام علاقه‌ی به خود اسیر نمایند. لذا انحراف برهنگی از انحراف‌های مخصوص زنان است و دستور پوشش هم برای آنان مقرر گردیده است. (۲) سؤال ۸: رفت و آمد و صحبت کردن با فامیل‌هایی که حجاب را رعایت نمی‌کنند، چه حکمی دارد؟ جواب: رفت و آمد با چنین فامیل‌ها در حد صله‌ی ارحام اگر موجب به گناه افتادن انسان نشود، مانعی ندارد. ۱. به‌گردی صورت «وجه» و میچ دست‌ها را «کفین» گویند. ۲. مسأله‌ی حجاب، شهید مطهری، ص ۸۵. سؤال ۹: آیا در صورت بی‌حجابی ارحام و خویشاوندان و عدم وجود شرایط

نهی از منکر، باز هم صله ی رحم واجب است؟ جواب: در صورتی که سبب امضای اعمال آن ها نشود، باید صله ی رحم را به جا آورد و تا آن جا که ممکن است با زبان خوش امر به معروف و نهی از منکر کرد. (۱) سؤال ۱۰: آیا بهتر نیست حجاب در کشور ما اختیاری باشد نه اجباری؟ جواب: برخی از دستورات را ولو از روی اجبار هم شده باید به اجرا گذاشت و نمی توان تنها به عقیده و میل مردم اکتفا کرد. اگر چنین باشد، لحظه ای فکر کنید چه قدر از مردم حاضرند با میل و رغبت و از روی اعتقاد از رشوه گرفتن، شراب خوردن و ربا گرفتن احتراز نمایند. در هر کشور یک سلسله دستوراتی است که به اجبار به اجرا می گذارند و نمی توان انتظار داشت همه ی مردم با میل و رغبت خویش وظایف خود را انجام دهند. سؤال ۱۱: آیا پوشش چادر مشکی در حال نماز و غیر آن کراهت دارد؟ جواب: چادر مشکی در حکم عبا است و از نظر مراجع تقلید کراهت ندارد. (۲) ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۲۴۷، س ۸۹۲. ۲. استفتائات جدید آیت الله مکارم، ج ۱، ص ۵۰، س ۱۱۹. سؤال ۱۲: من فکر می کنم هنگامی که با حجاب کامل به خیابان می رویم مورد توجه واقع نمی شویم. پاسخ شما در این مورد چیست؟ جواب: مورد توجه واقع شدن را ابتدا باید توضیح داد و تفسیر کرد. سپس جواب سؤال شما خود به خود داده می شود. وقتی کسی با چادر و به هر حال، حجاب کامل اسلامی و رفتار صحیح در اجتماع ظاهر می شود، افرادی که قصد چشم چرانی و بی بندوباری دارند، از او قطع امید می کنند. یعنی از رفتار او در می یابند که نمی توانند طمعی در او داشته باشند. بنابراین، ناامید شده و این حالت خود را با سردی رفتار، بی اعتنایی، بی احترامی و چه بسا حرف های ناپسند نشان می دهند. در عوض افرادی که سلامت اجتماع را دوست دارند و برای زن شخصیت واقعی قایل هستند، هنگامی که به زنان مؤمن و باحجاب و باشخصیت می رسند نسبت به آن ها احترام و تکریم می کنند. بله اگر مورد توجه واقع شدن و به اصطلاح تحویل گرفتن در این باشد که کسی بتواند بی پروا صحبت، گفت و گو و خنده داشته باشد، حرف شما صحیح است؛ چون که شخصیت واقعی را برای زنان باحجاب در اجتماع قایل می شوند و می دانند آن ها هستند که در پوششی از هیبت و وقار قرار دارند و نمی توان به حریم آنان راه یافت. بنابراین، انسان برای رضایت مخلوق ضعیف که هیچ قدرتی در رساندن خیر و شر به ما ندارد نباید رضایت خداوند و دستورات او را ندیده بگیرد. شما مطمئن باشید دستورات شرعی علاوه بر سعادت آخرت در دنیا نیز مایه ی خیر و خوشبختی می باشد. از هیاهوی فرهنگ پوچ و فاسد غربی نهراسید و عزت و سربلندی خود را در اطاعت از دستورات پروردگار محبوبتان جست وجو کنید. سؤال ۱۳: اگر انسان حجاب کامل را رعایت کند ولی شبیه گروه های بی بندوبار لباس بپوشد و به اصطلاح طبق مُید آن ها رفتار کند، ولی کارهای مثل آن ها را نداشته باشد، آیا گناه دارد و در پوشش چه نکته هایی را باید رعایت نمود؟ جواب: انسان و مخصوصاً جوان دوست دارد که در اجتماع به شکلی ظاهر شود که خویشایند و آراسته باشد. بنابراین، اگر یک مد خوب و زیبا را الگو قرار دهید که در آن معصیت و خلافی نباشد اشکالی ندارد. ولی ذکر چند نکته لازم است: ۱. در روایات به ما سفارش شده است که لباس اهل معصیت را نپوشیم؛ زیرا در آن صورت خود را شبیه آن ها کرده ایم و این کار ترویج گناه و اهل آن می باشد. ۲. باید این گروه ها را عمیقاً بشناسیم و وقتی فهمیدیم که آن ها افکار و رفتار بد و زننده ای دارند خود به خود از آن ها و نوع لباس پوشیدنشان بی زار می شویم. فرض کنید رسم بر این باشد که افراد معتاد به مواد مخدر یک گل طلایی روی یقه ی لباسشان بزنند، چون شما از کار آن ها متنفرید هرگز گل طلایی را هر چه قدر هم که زیبا باشد، روی لباستان نخواهید زد. اگر شما به عمق کار و مرام این گونه گروه ها پی ببرید، هیچ گاه دوست نخواهید داشت حتی به طور ظاهری هم که شده مثل آن ها لباس بپوشید. اکنون به قسمت انتهایی سؤال می پردازیم و آن این که لباس مطلوب چگونه است؟ پاسخ این است که علاوه بر نکات فوق باید به سه موضوع دیگر نیز توجه کنیم که عقلاً و شرعاً نیز برای ما مورد قبول است. ۱. باید پوشیدن لباس شیک و زیبا همراه با حجاب شرعی باشد و به اصطلاح چه دختر و چه پسر نباید از جذابیت های خود برای جلب توجه نامحرم استفاده کنند که این کار مطمئناً گناه است. ۲. در لباس و پوشش اسراف و زیاده روی نداشته باشیم؛ زیرا هر روز یک مد جدید به بازار می آید و اگر ما بخواهیم پیرو آن باشیم هزینه ی سنگین آن به خانواده تحمیل می شود

و آن‌ها به رنج و عذاب می‌افتند و در حقیقت به دست خودمان کانون خانواده را با مشکل رو به رو کرده ایم و این مشکلات به نوعی به خودمان بر می‌گردد و صدمه می‌زند. ۳. در پوشیدن لباس زیبا و شیک زیاده روی نکنید که موجب حسرت دیگران شوید، در آن صورت به جای اینکه در دل‌ها جا باز کنید نسبت به شما بدبین شده و حسادت می‌ورزند و از شما فاصله می‌گیرند. چه فایده‌ای دارد که یک نفر در یک مجلس چنان ظاهر شود که همه دوستان و هم‌سن‌های او آه بکشند و حسرت بخورند. اصولاً این برای انسان ضعف است که زیبایی خود را فقط در آرایش و لباس ببیند. بلکه انسان زیبایی‌های روحی بسیاری دارد که نباید از آن‌ها غافل شود. ساده پوشی، حیا، تواضع و اخلاق خوب، زیبایی روح شما هستند که شما را در پیشگاه خدا و مردم، عزیز می‌کنند. سؤال ۱۴: آیا حجاب از ضروریات اسلام است؟ جواب: اصل حجاب از دیدگاه علما و مراجع تقلید از ضروریات است و منکر آن، حکم منکر ضروریات را دارد. (۱) سؤال ۱۵: دل باید پاک باشد و گرنه زنان بسیاری هستند که در میان چادر خود را پیچیده اند و شایسته نیستند. جواب: ما انکار نمی‌کنیم که بسیاری از زنانی که پوشش اسلامی ندارند، پاکدامن هستند و به عکس زنانی هم هستند که با این که چادری هستند، ناپاک می‌باشند، ولی وجود چنین افرادی دلیل بر ۱. استفتائات امام خمینی رحمه الله. جواز بی‌حجابی نخواهد شد. همان زنان پاکدامن اگر پوشش اسلامی نداشته باشند، نقش مؤثری در فساد جامعه دارند؛ زیرا اگر آن‌ها خود را پاک نگه‌دارند، چشمان جوانان را نمی‌توانند پاک نگه‌دارند. بنابراین، باید برای پاک‌سازی اجتماع نیز کوشا باشند و در مورد زنان چادری آلوده دامن، باید گفت که این‌ها در حقیقت ناپاکند و چادر را به عنوان پوششی به گناهان خود قرار داده‌اند و نباید مسأله‌ی آن‌ها را با نقش پوشش اسلامی در حفظ عفت اجتماعی خلط کرد. سؤال ۱۶: آیا در قرآن آیه‌ای در زمینه‌ی حجاب و پوشش بانوان وجود دارد؟ جواب: قرآن در دو سوره‌ی احزاب و سوره‌ی نور، آیاتی در زمینه‌ی حجاب و پوشش اسلامی بانوان دارد. (۱) سؤال ۱۷: چرا حجاب و بعضی محدودیت‌ها فقط برای زنان است و برای مردها وجود ندارد؟ جواب: اگر با عینک بدبینی به احکام شرعی نگاه کنیم همه‌ی آن‌ها را به عنوان محدودیت تلقی می‌کنیم. مثلاً نماز صبح برای مسلمانان به نوعی محدودیت محسوب می‌شود، چون حتماً باید از خواب نازا ۱. ر، ک: احزاب / ۵۸؛ نور / ۳۰. سحرگاهی بلند شوند. ماه رمضان محدودیت است، چون باید روزه بگیرند و رنج گرسنگی و تشنگی را تحمل کنند. در صورتی که اگر با عینک خوش‌بینی به احکام الهی نگاه کنیم در دستورات خداوند که از همه برای ما دلسوزتر است، محدودیت نمی‌بینیم بلکه در آن‌ها حکمت و فایده و دلیل می‌بینیم، بنابراین، اولین نکته در احکام این است که انجام آن‌ها برای خداوند هیچ سودی ندارد و او بی‌نیاز از عبادت و اطاعت ما است و این دستورات فقط به درد خود ما می‌خورد. اکنون پس از مقدمات فوق می‌پردازیم به سؤال شما: خداوند مرد و زن را براساس وظایف مختلف آفریده، یکی را برای افشاندن بذر محبت در خانه خلق کرده است. به مرد، صلابت، استحکام و ایستادگی و به زن ظرافت و نرمش داده است و متناسب با خلقت هر کدام برایشان تکلیف جداگانه‌ای معین کرده است. حجاب اسلامی را برای حفاظت زن از دید نامحرم قرار داده تا هم جامعه گرفتار تحریک و تهییج نشود و هم برای خود زن مزاحمت فراهم نشود و بساط خانواده از هم نپاشد. البته مرد هم نمی‌تواند با پوشش نامناسب در جامعه حاضر شود ولی به هر حال، در این مورد آزادتر است. خداوند خالق ما است و به تمام نکات روحی و روانی زن و مرد عالم است. در زن جذابیت‌هایی است که در مرد نیست و عدم رعایت حجاب توسط زن در جامعه بسیار تأثیر منفی دارد، در حالی که، در مورد مرد این طور نیست. سؤال ۱۸: آیا حجاب فقط چادر است؟ میزان حجاب کامل چیست؟ جواب: حجاب فقط چادر نیست. البته چادر یکی از کامل‌ترین حجاب‌ها است و اگر خانمی درست از آن استفاده کند وقار و هیبت خاصی می‌یابد که هم خود او را بهتر حفظ می‌کند و هم جامعه آرامش بیشتری پیدا می‌کند. ولی اختیار با شما است که چادر و یا مانتو و روسری را انتخاب کنید. اما در مورد حداقل حجاب کامل اسلامی اگر چند نکته ذیل رعایت شود، از نظر شرعی صحیح است: ۱. لباس و پوششی باشد که همه‌ی بدن به جز گردی صورت و مچ دست‌ها را بپوشاند. ۲. لباس آن قدر نازک نباشد که بدن پیدا شود. ۳. لباس آن قدر تنگ نباشد که به بدن

بچسبند و حجم آن را نشان دهد. در پایان این پاسخ ذکر دو نکته برای حجاب کامل اسلامی لازم است: اولاً این که رنگ و فرم لباس به نحوی نباشد که در خیابان جلب توجه کند؛ یعنی ممکن است که شما موارد مذکور را رعایت کنید، ولی رنگ و لباس شما جلب توجه کند و یا فرمی داشته باشد که به جای این که شما را از نگاه‌های آلوده حفظ کند همه‌ی نگاه‌ها را متوجه شما کند و مسلم است که این کار مورد رضای خداوند نیست. ثانیاً این درست است که اگر گردی صورت پوشیده نشود اشکال ندارد، ولی نباید همراه با آرایش و زیبا کردن چهره باشد که آن هم به جای محفوظ داشتن شما و آرامش جامعه، باعث می‌شود که نگاه‌های نامحرم‌ان به شما جلب شود و خدای ناکرده خشم خداوند را برای خود فراهم کنید. سؤال ۱۹: پوشیدن لباس‌های مبتذل، یا لباس‌های تنگ و مهیج، یا مدل‌هایی که موجب ترویج فرهنگ غربی است، چه حکمی دارد؟ جواب: پوشیدن این گونه لباس‌ها اشکال دارد و بر دختران و زنان مسلمان لازم است موازین عفت اسلامی را که مایه‌ی سعادت دنیا و آخرت آن‌ها نیز می‌باشد، رعایت نمایند. (۱) ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۱۷۳، س ۶۰۱.

ازدواج

سؤال ۱: آیا دختر و پسر می‌توانند در مورد ازدواج با همدیگر صحبت کنند؟ جواب: اگر منظور از صحبت در مورد ازدواج آن است که در صدد شناخت همدیگر هستند تا بعد از آن، در مورد ازدواج و یا عدم آن تصمیم بگیرند. در این صورت قبل از صحبت رو در رو و مستقیم باید در صدد کسب آگاهی غیر مستقیم برآیند و در مرحله‌ی پایانی و تکمیلی اطلاعات به گفت و گوی مستقیم با حضور و قضاوت دیگران اقدام کنند، چون هدف شناخت است نه ارتباط احساسی و عاطفی. باید دقت شود که محور سخن شناخت یکدیگر باشد، آن هم شناخت از میزان سواد و سطح اطلاعات یکدیگر، از نوع نگرش همدیگر، شناخت میزان پایبندی به ارزش‌ها و... نه ابراز علاقه و احساسات. سؤال ۲: دوستی‌ها و روابط قبل از ازدواج چه حکمی دارد؟ جواب: شکی نیست که هدف بیشتر جوانان به ویژه دختران در برقراری ارتباط با جنس مخالف ازدواج بوده و در آرزوی یافتن همدمی صادق برای زندگی مشترک می‌باشند. این دسته از جوانان باید بدانند که ازدواج باید با دیدی باز و شناختی کامل از روحیات و اخلاق و سلیقه‌های یکدیگر صورت پذیرد تا دختر و پسر به اتحاد و یکرنگی هر چه بیشتر رسیده و در فراز و نشیب زندگی، یار و یاور هم باشند و به کمک عشق و محبت راستین در برابر مشکلات مقاومت نمایند. اما چه شناختی برای ازدواج لازم است و چگونگی می‌توان به خصوصیات واقعی طرف مقابل پی برد و از زوایای مخفی اندیشه و روحیات و اخلاق او سر درآورد؟ آیا به صرف اظهار محبت به روش‌های گوناگون می‌توان به همه‌ی این‌ها پی برد. آیا دختر و پسری که غرق در احساسات و غرایز بوده، همه چیز را با خوش بینی و حسن نیت می‌بینند، می‌توانند به شناخت لازم برسند. دوستی‌ها و روابط قبل از ازدواج، شناخت لازم را برای زندگی تأمین نمی‌کند. بلکه شناخت، سطحی و کاملاً عاطفی و احساسی است. برای ازدواج باید معیارها و ملاک‌های اساسی هم چون ایمان، دین‌داری، اصالت و شرافت خانوادگی، اخلاق نیک، حسن معاشرت همسانی و کفو بودن در مسائل فرهنگی خانوادگی و اقتصادی و... را در نظر گرفت در حالی که در دوستی‌های قبل از ازدواج چنین مسایلی برای جوانان مطرح نیست. سؤال ۳: معیارهای همسر خوب برای دختران چیست؟ جواب: در اسلام، همسر خوب علاوه بر مسلمان و هم‌مذهب بودن باید دارای شرایط ذیل باشد: الف. با تقوا و متدین باشد. (۱) شخصی با امام حسن علیه السلام درباره‌ی ازدواج دخترش مشورت کرد که چه همسری برایش اختیار کند. حضرت فرمود: او را به همسری شخصی متدین و با تقوا درآور؛ زیرا اگر او را دوست بدارد، گرمی‌اش خواهد داشت و اگر دوستش نداشته باشد (چون متدین است) به او ظلم نمی‌کند. (۲) ب. اخلاق خوب داشته باشد. (۳) آن چه زندگی را شیرین می‌کند، اخلاق خوب است یعنی مرد همسرش را درک کرده و روحیات او را بشناسد. خوش برخورد، مهربان، باگذشت و... باشد. ۱. تحریر الوسیله، ج ۲، باب نکاح، م ۲۰۲. ۲. میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۸۱. ۳. همان، م ۴. شخصی به نام

حسین بشار می‌گوید: به امام رضا علیه السلام نوشتم که یکی از بستگانم برای خواستگاری دخترم نزد من آمده است، ولی اخلاق خوبی ندارد (چه کنم؟) حضرت فرمود: اگر اخلاقش خوب نیست به او زن مده. (۱) ج. امین باشد. د. از نظر مالی قدرت بر نفقه و اداره‌ی زندگی داشته باشد. امام صادق علیه السلام فرمود: همسر هم شأن و شایسته آن است که عقیف بوده و قدرت بر نفقه داشته باشد. (۲) ه. اصالت خانوادگی داشته باشد. پیامبر اکرم صل الله علیه و آله و سلم فرمود: از خانواده‌های شایسته و با اصالت همسر انتخاب کنید؛ زیرا اخلاق پدر و مادر و اجداد به فرزندان منتقل می‌شود. (۳) سؤال ۴: میزان ولایت ولی دختر بر او چه قدر است؟ جواب: دختر بالغ عاقل رشیده همانند پسر عاقل بالغ رشید است؛ زیرا وقتی انسان به سن بلوغ رسید و رشید هم بود صاحب اختیار خویش است قرآن کریم می‌فرماید: ۱. مرآت العقول، ج ۲۰، ص ۴۱۸. ۲. بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۳۷۲. ۳. لثالی الاخبار، ج ۳، ص ۲۱۸. (و ابتلوا الیتمی حتی اذا بلغوا النکاح فان انستم منهم رشدا فادفعوا الیهم امولهم) (۱) و یتیمان را بیازمایید تا وقتی در ازدواج دختر باکره، برای او نوعی مصونیت از فریب و نیرنگ مکاران محسوب می‌شود. به همین دلیل برای ازدواج غیر باکره نیازی به اذن پدر نیست. البته ولی دختر باکره در ازدواج او ولایت کامل ندارد و نمی‌تواند بدون رضایت دختر، او را به ازدواج کسی در بیاورد. سؤال ۵: چرا شرط اذن پدر منحصر به دختر است و شامل پسر نمی‌شود؟ جواب: زیرا پسر چون بیشتر با زندگی اجتماعی سروکار دارد، تجربه‌ی بیشتری در امر ازدواج و فهم واقعیات زناشویی می‌اندوزد و از طرفی دیگر اگر در ازدواج فریب بخورد می‌تواند همسرش را طلاق دهد، در حالی که اسلام حق طلاق را برای زن قرار نداده است. از این رو، دختر باید در انتخاب خویش دقت و احتیاط بیشتری ۱. نساء / ۶. بنماید تا مبادا در وضعی قرار گیرد که نتواند به راحتی از آن رهایی یابد. (۱) سؤال ۶: آیا دختر می‌تواند پیش از ازدواج با پسر به بهانه‌ی این که شاید در آینده همسر او شود، طرح دوستی بریزد؟ جواب: قرآن در دو جا به طور سربسته به این مسأله اشاره کرده است. در یک جا می‌فرماید: (ولا متخذی اخدان) ۲ و در جایی دیگر می‌فرماید: (ولا متخذت اخدان) (۳). در آیه‌ی اول به مردان اشاره می‌کند که در پنهانی با زنان و دختران دوست نشوند و در آیه‌ی دوم از دوستی پنهانی زنان با مردان نکوهش می‌کند. سؤال ۷: آیا رفتن به کلاس قرآن استادی که دوست دارم با او ازدواج کنم، گناه است؟ جواب: قبل از پاسخ به پرسش فوق توجه به دو نکته لازم است: ۱. ازدواج امری مهم و حیاتی و سرنوشت ساز است و باید در انتخاب همسر صالح و شایسته دقت بیشتری داشت. ۱. دنیای جوان، علامه سید محمد حسین فضل الله، ص ۲۱۱، بوستان کتاب قم. ۲. و نه دوست پنهانی گیرند (مائده / ۲۵). ۳. و نه دوست بگیرند (نساء / ۲۵). بنابراین، توصیه می‌شود با مطالعه و مشورت با افراد باتجربه شناخت بهتر و عمیق تری از ملاک‌ها و معیارها و شرایط، آداب و رسوم ازدواج پیدا کنید. ۲. نمی‌توان به صفات ظاهری و بعضی عناوین افراد اکتفا نمود. باید تمام ویژگی‌های فردی و اجتماعی او را به عنوان یک همسر و شریک زندگی، پدری لایق برای فرزندان آینده کاملاً بررسی کنید؛ زیرا ممکن است فردی استاد خوبی باشد، ولی همسر شایسته‌ای نباشد. لازم است با تحقیق بیشتر و مشورت با خانواده و بزرگان فامیل، موضوع را دقیق‌تر بررسی کنید. و پاسخ سؤال فوق این است که اگر شرکت در کلاس با پوشش کافی باشد و کلاس بهانه‌ای برای گفت و گوی زاید قبل یا بعد از کلاس نباشد، مانعی ندارد. سؤال ۸: ازدواج با فامیل چه حکمی دارد؟ جواب: آیت الله فاضل لنکرانی در پاسخ به سؤال فوق می‌فرماید: در رابطه با ازدواج فامیل بین علما دو نظر و دیدگاه وجود دارد: ۱. دیدگاه مرحوم شهید ثانی در کتاب مسالک با استناد به روایتی که از پیامبر صل الله علیه و آله و سلم نقل شده که فرموده اند: «لا تنکحوا القرابه القریبه فان الولد یخرج ضاویا.» با خویشان نزدیک ازدواج نکنید، چون بچه نحیف و لاغر متولد می‌شود. ۲. دیدگاه دیگر در کتاب حدائق یوسف بحرانی، ج ۲۳، ص ۱۷ آمده است که ازدواج با خویشاوندان مستحب است به خاطر صله‌ی رحم و شهید ثانی در کتاب قواعد همین را اختیار کرده است و در جمع بندی می‌فرماید: در رابطه با ازدواج با فامیل روایت معتبری وجود ندارد. (۱) و از نظر علمی نیز دانشمندان می‌گویند هیچ دلیل بیولوژیکی برای ممانعت از ازدواج خویشاوندی وجود ندارد. دکتر ارنو ماتولسکی، استاد علوم ژنتیکی در دانشگاه واشنگتن می‌گوید: هر چند احتمال این که دو درصد نوزادان با مشکل

رو به رو شوند وجود دارد، اما این درصد آن قدر زیاد نیست که خویشاوندان را از ازدواج و داشتن اولاد منصرف نماید و می‌توان با آزمایش های ژنتیکی مشکلات ازدواج فامیلی را برطرف نمود. (۲) سؤال ۹: برای باز شدن بخت چه باید کرد؟ جواب: عوامل بسیاری در بسته شدن بخت برخی از دختران جوان وجود دارد هم چون شرایط خانواده، شرایط روحی و جسمی ۱. جامع المسایل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۴۴۵، س ۱۵۷۵. ۲. جمهوری اسلام، ۱۸/۱/۸۱. دختر، شرایط اجتماعی، معیار و ملاک های سخت برای ازدواج و... اما بسیاری از مردم به دنبال عوامل موهومی چون سحر و جادو و طلسم و... هستند در حالی که گاهی معیارها ملاک های خانواده ها موجب بسته شدن بخت دخترانشان است و برای حل مشکل چند راه وجود دارد: ۱. پایین آوردن سطح توقعات و سخت نگرفتن شرایط ازدواج. ۲. استفاده از واسطه ی دلسوز و مورد اعتماد، در جهت معرفی آنان به افراد صالح و شایسته ای که درصدد ازدواج هستند. ۳. کسب شایستگی های لازم در زمینه های اخلاقی، اجتماعی مهارت های زندگی و... دخترانی که امتیازات ویژه ای در جامعه ی خود کسب کرده اند هم چون دختران حافظ قرآن، متخصص، هنرمند و... نسبت به دختران سبک، ولگرد و بی هنر خواهان بیشتری دارند. ۴. خواندن نماز امام زمان علیه السلام، به ویژه شب های چهارشنبه در مسجد جمکران. (۱) ۵. خواندن نماز جعفر طیار. (۲) ۶. نماز استغاثه به حضرت زهرا علیها السلام. (۳) ۱. مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، ص ۹۲ و ۹۳. ۲. همان. ۳. همان، ص ۴۷۱. ۷. ختم صلوات. به تجربه ثابت شده است که ختم صلوات (چهارده هزار صلوات هدیه به ارواح چهارده معصوم علیهم السلام) نقش مناسبی در رفع گرفتاری ها دارد. (۱) بدین نحو که هر هزار صلواتی را که تمام می کند به ترتیب به یکی از چهارده معصوم علیهم السلام هدیه نماید. ۸. استمرار در خواندن زیارت عاشورا با دعای علقمه نیز برای طلب حاجات بسیار مؤثر است. (۲) سؤال ۱۰: آیا ازدواج موقت با دختری که بکارتش از راه غیر شوهر کردن از بین رفته است، نیاز به اذن پدر دارد؟ جواب: بلی، اذن پدر یا جد پدری لازم است. (۳) سؤال ۱۱: چرا دختران نمی توانند به خواستگاری پسران بروند؟ جواب: دختران بر اساس ساختار روحی شان به انتخاب شدن گرایش دارند و این گرایش در وجودشان باعث می شود اگر در انتخاب شریک زندگی خود اقدام به انتخاب و گزینش کنند و به فردی خاص پیشنهاد ابتدایی دهند، ولی با پاسخ سرد یا منفی طرف مقابل رو به رو ۱. کلیات مفاتیح الجنان، ص ۵۸. البته در کتاب مورد نظر چندین نوع ختم صلوات نقل شده است. ۲. در کتاب هایی که به آثار و برکات زیارت عاشورا اشاره شده است، خاطرات بسیاری در رابطه با رفع مشکلات ازدواج به واسطه ی استمرار خواندن آن نقل گردیده است. ۳. عروه الوثقی، ج ۲، ص ۷، م ۲. شوند، چه بسا برایشان بسیار شکننده باشد و تمام غرور و لطافت زن بودنشان زیر پا گذاشته شود و احساس کنند که قابلیت «محبوب واقع شدن» را ندارند. در حالی که این احساس از نیازهای واقعی هر جوانی و به خصوص هر دختر جوانی است؛ زیرا همان که دست تکوین و نظام آفرینش «محببت ورزیدن به دیگری» را در نهاد هر انسانی به ودیعه گذاشته همین طور «مورد محبت دیگری واقع شدن» را نیز در درون هر فردی به عنوان یک نیاز واقعی قرار داده است. در مسیر رشد و کمال باید به هر دو طرف این نیاز، پاسخ مثبت و صحیح داده شود و اگر به طور صحیح و مناسب تأمین و ارضا نشود، در روند رشد شخصیت فرد خلل ایجاد می گردد. در دوران جوانی و زمانی که این نیاز از طریق جنس مخالف باید ارضا و تأمین شود، به خاطر لطافت و حساسیت بیشتری که در جنس مؤنث وجود دارد، تقاضا و پیشنهاد ازدواج از ناحیه ی مرد آغاز می شود تا احساس محبوب واقع شدن زن تجلی و تبلور بیشتری پیدا کند. طبیعی است این روش با ساختار وجودی زن تناسب بیشتری دارد و پاسخ منفی زن به مرد نمی تواند اثر نامطلوب و شکننده ای در روحیه ی مرد داشته باشد. همان طور که شما این ویژگی را می توانید به عیان در مردان مشاهده کنید. حال اگر قضیه برعکس باشد، تأثیر عمیق منفی آن بسیار زیاد است و اگر با پاسخ منفی مرد مواجه شوید، عزت و کرامت زن بودنش پایمال می گردد و ممکن است ضربه ی روحی محکمی بخورد که چه بسا قابل جبران نباشد و یا حداقل تعادل روحی اش به هم بخورد. بنابراین، انتخاب شدن زن با ویژگی ها و خصوصیات تکوینی و روحی و روانی زن متناسب تر است. (۱) علاوه بر آن چه ذکر شد بر فرض مردی به انتخاب دختری پاسخ

مثبت داد و دختر به صورت ظاهر به مراد خود رسید، مشکل دیگری برای او مطرح است و آن این که در چالش‌ها و مشکلات زندگی همواره مورد طعن و زخم زبان همسر و خانواده او قرار می‌گیرد که ما تو را نمی‌خواستیم، تو با دلربایی و محبت خود را به ما تحمیل کردی، در حالی که اگر ازدواج با انتخاب و خواستگاری مرد صورت گیرد همواره او بر شوهرش منت دارد. سؤال ۱۲: چرا مرد می‌تواند چهار زن بگیرد، ولی برای زن چنین حقی وجود ندارد؟ جواب: علت این که مرد می‌تواند چهار زن بگیرد، ولی زن ۱. ماهنامه پرسمان، سال سوم، ش ۱۵، ص ۳۰؛ نظام حقوق زن در اسلام، شهید مطهری، ص ۱۵. نمی‌تواند بیش از یک شوهر داشته باشد، این است که مرد اگر چهار زن هم داشته باشد، فرزندی که از هر یک از آن‌ها بیاورد فرزند او است، ولی زن اگر دو همسر یا بیشتر داشته باشد، فرزندی که به دنیا می‌آورد، معلوم نمی‌شود از کدام شوهر است. در نتیجه روابط نسبی به هم می‌خورد و هم در مسأله‌ی ارث اشکال پدید می‌آید. (۱) سؤال ۱۳: آیا ولایت پدر منافات با آزادی دختر در انتخاب همسر دارد؟ جواب: مسأله‌ی که از نظر ولایت پدران بر دختران مطرح است، این است که در ازدواج دختران علاوه بر رضایت آنان اجازه‌ی پدر شرط است؛ زیرا او هنوز تجربه‌ی کافی ندارد و ممکن است دچار اشتباه شود. لذا جهت ارشاد و راهنمایی، اسلام این حق را به ولیّ او داده است. واضح است که نظارت پدر، هرگز اختیار و آزادی در انتخاب همسر را از دختر سلب نمی‌کند. البته اگر پدر بخواهد مصلحت شخصی خود را در نظر بگیرد و بدون دلیل با ازدواج او مخالفت کند، در این صورت حق او ساقط خواهد شد. ۱. شهید مطهری در کتاب مسأله‌ی حجاب بحث مناسبی در این زمینه دارد. سؤال ۱۴: گاهی دختر و پسر قبل از ازدواج مدتی را برای آشنایی به صورت نامزدی می‌گذرانند، آیا اشکال دارد؟ جواب: اگر زن و مردی قصد ازدواج با هم را داشته باشند، ولی صیغه‌ی محرمیت بین آنان خوانده نشده باشد، به یکدیگر نامحرم هستند و با نامحرمانان دیگری فرقی ندارند. سؤال ۱۵: در صورتی که پدر و مادر بخواهند برای دختر خود همسری انتخاب و تحمیل کنند چه باید کرد؟ جواب: تردیدی نیست که رضایت باطنی و عاطفی دختر و پسر در امر ازدواج شرط اساسی است و ازدواج تحمیلی صحیح نیست و انسان نباید زیر بار آن برود. ولی نکته‌ی که مطرح می‌شود این است که پدر و مادر معمولاً خیرخواه انسان هستند و باید از آن‌ها پرسید که چرا فلان پسر را برای فرزندشان در نظر گرفته‌اند و اصرار بر ازدواج با او دارند. شاید آن‌ها دلایل قانع‌کننده‌ی داشته باشند. مثلاً بگویند: فرد مورد نظر، جوان خود ساخته‌ی است و به درد زندگی می‌خورد و بهتر می‌تواند مشکلات زندگی را حل کند. بنابراین، باید واقعاً فهمید که استدلال پدر و مادر در اصرار بر یک ازدواج چیست. اما به هر حال، اگر شما قانع نشدید با حفظ احترام آن‌ها، نباید زیر بار ازدواج تحمیلی بروید. اگر خودتان هم نتوانستید با آن‌ها راحت صحبت کنید با افرادی که می‌توانند رابطه بین شما و پدر و مادرتان باشند مانند عمو، عمه و... در میان بگذارید و با این که در نهایت از طریق مسئولین دلسوز مدرسه یا مشاورینی که حرف شما را درک می‌کنند موضوع عدم تمایل به ازدواج را به گوش پدر و مادر برسانید. تصمیم‌گیری نهایی نیز با شما است. از نظر شرعی هیچ شخص یا مقامی نمی‌تواند دختر یا پسری را به اجبار به عقد دیگری در آورد و اگر هر کدام از طرفین راضی نباشند، عقد باطل است. سؤال ۱۶: سن مناسب برای ازدواج چه سنی است؟ جواب: ازدواج بعد از بلوغ سنی و جنسی از نظر شرعی مانعی ندارد؛ ولی اگر به هر دلیلی دختر و پسر زود ازدواج کردند باید در امر زندگی مشترک مورد راهنمایی و حمایت والدین قرار گیرند تا بی‌تجربگی‌های آن‌ها زندگی‌شان را خراب نکنند. ولی اگر بتواند خود را حفظ کند خوب است که تا زمان تثبیت شخصیت و موقعیت اجتماعی (اتمام تحصیل، دوره‌ی خدمت سربازی، شغل مناسب برای پسران و پایان تحصیلات دبیرستان و آموختن فن اداره خانه برای دختران) صبر کند. شرایط فوق تقریباً برای پسران در سن ۲۵ سالگی و دختران ۱۸ سالگی پیش می‌آید و شاید برای بعضی این موقعیت زودتر فراهم شود. سؤال ۱۷: آیا درست است که می‌گویند انسان باید با فردی که می‌خواهد با او ازدواج کند مدتی رفت و آمد داشته باشد تا طرفین به خصوصیات اخلاقی یکدیگر پی ببرند؟ جواب: انسان می‌بایست هنگام ازدواج، ابتدا با تحقیق و سپس با گفت و گوی مستقیم از همسر آینده‌اش شناخت صحیحی پیدا کند. ولی این مسأله به معنای آن نیست که دختران و پسران

با یکدیگر معاشرت و دوستی داشته باشند تا بتوانند به اخلاق یکدیگر پی ببرند. اتفاقاً افرادی که در اجتماع ابتدا از ظاهر یکدیگر خوششان می‌آید و تن به دوستی با هم می‌دهند، نخواهند توانست به اخلاق هم پی ببرند؛ زیرا علاقه، مانع دیدن نقاط ضعف طرف مقابل می‌شود. هم چنین اغلب اوقات به خاطر ادامه دوستی شان سعی می‌کنند خود را آن طوری نشان دهند که طرف مقابل می‌خواهد. بسیاری از افرادی که پس از معاشرت های طولانی با یکدیگر ازدواج کرده اند تازه متوجه شده اند که رفتار همسرشان در آن زمان مطابق واقع نبوده است. در حقیقت قبل از ازدواج او را درست نشناخته اند. اما هنگامی که دختر و پسر خود را گرفتار علاقه نکرده باشند، در هنگام مذاکره برای ازدواج نیز خواست ها و توقعات خود را به راحتی بیان می‌کنند و آن را مطابق سلیقه ی طرف مقابل کم یا زیاد جلوه نمی‌دهند. بنابراین، برای یک ازدواج خوب و موفق می‌بایست ابتدا منطق و عقل در کار باشد و پس از آن به عشق و علاقه میدان داده شود. دوستی دختر و پسر به بهانه آشنایی برای ازدواج، ظاهری زیبا و باطنی زشت دارد و به جای ایجاد آرامش و تشکیل زندگی باعث نگرانی و ناراحتی خواهد شد. البته در مقدمه ی ازدواج تحقیق از خانواده همسر آینده و صحبت با او در محیط منزل و با اطلاع والدین خوب و مفید و در بعضی موارد کاملاً لازم است. در این حالت هم اگر طرفین یکدیگر را نپسندیدند گرفتار روابط عاطفی بیهوده نمی‌شوند و به حیثیت آن ها مخصوصاً دختر هیچ صدمه ای نمی‌خورد. بر خلاف رفت و آمد ها و دوستی های قبل از ازدواج در صورتی که به ازدواج نینجامد (که معمولاً هم همین طور است.) طرفین مخصوصاً دختر ضربه سنگین عاطفی و حیثیتی خواهد خورد و از نظر روحی و روانی هر لحظه نگران افشای روابط قبل از ازدواج است که مبدا کسی چیزی به شوهرش بگوید و رازی بر ملا شود. سؤال ۱۸: خانمی که عقد کرده ولی به خانه شوهر نرفته به اجازه ی پدر و مادر نیاز دارد یا اجازه ی شوهر کافی است؟ جواب: زنی که عقد دائمی شده نباید بدون اجازه ی شوهر از خانه بیرون رود. البته اگر هم خارج شدن از خانه با رضایت از شوهر موجب ناراحتی پدر و مادر می‌شود رضایت ایشان را هم باید جلب نماید. سؤال ۱۹: دختری هستم که خواستگاران زیادی داشته ام، اما هر کدام به نحوی به هم خورده نمی‌دانم چه کار کنم؟ جواب: بر هم خوردن خواستگاری ها دلایل مختلفی می‌تواند داشته باشد که به دو بخش کلی تقسیم می‌شوند. گاهی خواستگار یا خانواده ی او به نتیجه ی قطعی نمی‌رسند و شما را انتخاب نمی‌کنند و یا تناسبی بین شما و آن جوان مشاهده نمی‌کنند و گاهی شما یا خانواده ی محترمتان ویژگی ها و معیارهای لازم را به عنوان همسری مناسب و لایق در خواستگاری نمی‌یابید و جواب رد به آن ها می‌دهید. پس تمام جور نشدن ها ریشه در ویژگی ها یا جاذبه های شما ندارد و ناشی از کمبود ها و ضعف های شما نیست نباید مشکل را در خودتان بجویید بلکه بخشی از مشکلات در طرف مقابل و موانع خارج از اختیار و اراده ی شما می‌باشد پس تمام تقصیر را به خود نسبت ندهید. ازدواج امری طرفینی است و تناسب و توافق دو جوان شرط ایجاد پیوند می‌باشد. گاهی با وجود شایستگی ها و صلاحیت ها و جاذبه های مختلف صرفاً به دلیل عدم توافق، پیوند شکل نمی‌گیرد یا شما نمی‌پسندید و گاهی آن ها اگر سطح توقعات شما بالا است با مشورت توقع خود را کم کنید و زمینه ی ازدواج را فراهم کنید و این را بدانید گاهی به هم خوردن ها به مصلحت شما هست. قرآن کریم می‌فرماید: (و عسی ان تحبوا شیئا و هو شر لکم) (۱) بسا چیزی را دوست داشته باشید که برای شما شر باشد. سؤال ۲۰: صحبت دختر و پسر قبل از ازدواج حرام است یا نه؟ جواب: اگر صحبت دختر و پسر به عنوان مقدمه ازدواج باشد و در محیط رسمی مثل منزل و یا محل کار و با اطلاع والدین باشد، اشکال ندارد؛ زیرا به هر حال، افرادی که می‌خواهند یک عمر با یکدیگر زندگی کنند باید از نقطه نظرات یکدیگر مطلع گردند. البته دختر و پسر نباید ازدواج را بهانه کنند و با یکدیگر پیمان دوستی داشته باشند و بعد هم تصور کنند که این صحبت ها برای آشنایی و ازدواج است. بلکه در صورتی که واقعا قصد خواستگاری و متعاقب آن تشکیل خانواده دارند، می‌بایست در محیطی مناسب صحبت کنند. در آن صورت اگر این گفت و گو ها به ازدواج هم منجر نشود، احترام طرفین رعایت شده و به شخصیت آن ها صدمه ای نمی‌خورد. ضمناً چه آن ها رفتاری حساب شده داشته اند خود را درگیر یک علاقه مبهم ۱. بقره ۲۱۶. نکرده اند. البته صحبت دختران و

پسران فامیل و آشنایان در جمع خانوادگی و بدون غرض خاص اشکالی ندارد. ولی بهتر است که در حدّ سلام و احوال پرسی خلاصه شود تا انسان بی جهت درگیر مسایل عاطفی نشود، چون طبع جوان در این سنین کشش زیادی به این مسایل دارد. سؤال ۲۱: حدود شرعی ارتباط دختر و پسر که حقیقتاً قصد ازدواج دارند، تا چه میزانی است؟ چه مقدار گفت و گو برای آن‌ها جایز می‌باشد؟ جواب: پسر و دختری که می‌خواهند با یکدیگر ازدواج کنند می‌توانند به مقدار لازم در جلسه‌ای بنشینند و یکدیگر را ببینند و با یکدیگر صحبت کنند و اگر در یک جلسه مقصود حاصل نشد، می‌توانند در چند جلسه با هم بنشینند و صحبت کنند و سپس تصمیم بگیرند. (۱) ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۱۸۲، س ۶۵۱.

راز تفاوت‌ها و تبعیض‌ها

بسیاری از سؤالاتی که در مورد حقوق زنان و دختران مطرح می‌شود، ریشه در مقایسه‌ی غیر منطقی بین زن و مرد دارد و حال اینکه اساساً مقایسه‌ی زنان با مردان نوعی تحقیر برای زنان است؛ زیرا در چنین مقایسه‌ی مرد را اصل قرار می‌دهند و زن باید به این اصل نزدیک شود. در حالیکه از دیدگاه اسلام زنان به تنهایی دارای جایگاهی مشخص و تعریف شده هستند. از نظر اسلام زن و مرد دو صنف از یک نوع هستند و هر کدام ویژگی‌های خاص خود را دارند. از آن جایی که زنان به طور طبیعی و زیستی با مردان تفاوت‌هایی دارند از نظر قوانین دینی نیز تفاوت‌هایی دارند. این تفاوت‌ها بر اساس حکمت استوار است نه بر اساس ظلم و تبعیض، و بر اساس تناسب است نه نقص و کمال؛ هم چون دو ستاره‌ای که هر کدام باید در مدار خود حرکت کند. زن موجودی است که بر اساس حکمت، برای هدف خاصی خلق شده است و برای رسیدن به آن هدف خاص آفرینش ویژه‌ای دارد و مرد برای هدفی دیگر و به گونه‌ای دیگر آفریده شده است. همانند سیب و گلابی که معقول نیست از سیب انتظار داشته باشیم، مژه و خاصیت گلابی را داشته باشد، چون سیب، سیب است و گلابی، گلابی و هر کدام یک کمال لازم خود را دارد. کمال زن در این است که با هنر، زیبا، سالم، لطیف، عفیف، نجیب، باوقار و مهربان باشد نه این که برخی از خصوصیات مردان را در خود جمع کرده باشد؛ زیرا اگر یکی زنی خصیصه‌ی مردانه را بگیرد، خصیصه‌ی زنانه‌ی او را از دست می‌دهد. اگر مثل مردان قوی باشد، دیگر مثل زنان ظریف و لطیف نخواهد بود. اگر خشن شود دیگر نرم و لطیف نیست. اگر شغل‌های مردانه بگیرد، دیگر شغل‌های زنانه ندارد. اگر هم چون مردان به کارهای سنگین و خشن بپردازد، طراوت و شادابی زنانه و احساسات مادرانه را از دست می‌دهد و اگر پای مقایسه به میان کشیده شود، نه تنها زنان نسبت به مردان ناقص خواهند بود، بلکه مردان نیز نسبت به زنان ناقص خواهند بود. چرا که همواره برخی خواص و ویژگی‌ها در یکی از این دو هست که در دیگری نیست. با توضیح فوق به سؤالات این فصل می‌پردازیم. سؤال ۱: چرا داشتن دوست پسر برای دختران جایز نیست؟ جواب: این روابط از نظر فردی و اجتماعی پی‌آمد‌هایی دارد که هر فرد عاقلی با کم‌ترین توجه می‌تواند به فلسفه‌ی آن پی‌برد. در این جا به چند نمونه از آثار و پی‌آمد‌های آن اشاره می‌شود: الف. ایجاد جو بدبینی؛ زیرا بسیاری از جوانان با خود فکر می‌کنند دختری که به راحتی با کسی رابطه‌ی دوستی برقرار می‌کند، از کجا معلوم که با دیگران ارتباط برقرار نکند. شخصی نقل می‌کرد: به پسری که با دختری ارتباط داشت گفتم چرا با او ازدواج نمی‌کنی؟ در پاسخ گفت: چنین فردی به درد زندگی نمی‌خورد. بسیاری از جوانان عاشق به وقت ازدواج معشوقه‌ی خود را رها می‌کنند و یا بهانه می‌آورند مثلاً خانواده‌ی من موافقت نکرد. ب. این دوستی‌ها نوعاً به ازدواج نمی‌انجامد بلکه بیشتر برای سرگرمی است. دکتر کاترین کوهان استاد دانشگاه ایالت پنسیلوانیای آمریکا می‌گوید: طبق آخرین تحقیقات افرادی که قبل از ازدواج با یکدیگر رابطه داشته‌اند؛ بعد از ازدواج در حل مشکلات خود عاجزند. چرا که نسبت به یکدیگر بدبین هستند. او می‌گوید: می‌توانم بگویم رابطه‌ی قبل از ازدواج به هیچ وجه سبب دوام زندگی نمی‌شود. (۱) ۱. روزنامه‌ی جمهوری اسلامی، ۲۹/۱۱/۸۰. ج. این دوستی‌ها سبب تأخیر در ازدواج می‌شود؛ زیرا کسی که ارتباط نامشروع دارد، برای خود نیازی به ازدواج نمی‌

بیند. بدین صورت، سالها خود را سرگرم می کند تا زمانی که شرایط ازدواج برای او فراهم شود یا ازدواج ناخواسته ای بر او تحمیل شود. د. دختر و پسری که با هم ارتباط برقرار می کنند تمام فکرشان مشغول به یکدیگر بوده، دائماً در فکر تماس تلفنی و ملاقات حضوری هستند و اگر زمانی کوتاه نتوانند ارتباط برقرار کنند، بسیار نا آرام و عصبانی و نگران می شوند و دیگر آمادگی برای درس خواندن و رشد علمی ندارند، در نتیجه افت تحصیلی پیدا می کنند؛ زیرا تحصیل علم نیاز به تمرکز دارد. ه. از آفات این گونه روابط تزلزل نظام خانواده است؛ زیرا اگر دوستی با جنس مخالف به صورت یک عادت در آید، هر دختری بعد از مدتی برای دوست پسرش آن جاذبه ی روزهای اول را نخواهد داشت، لذا آن جوان با دختری که امتیاز بیشتری دارد به بهانه های مختلف ارتباط خود را با دختر قبلی قطع می کند و اگر ازدواج کرده باشد با دیدن دختری جذاب تر به همسرش بی علاقه یا کم علاقه می شود. و. آخرین آفت این گونه ارتباط ها، خطر رسوایی و آبروریزی است؛ به طوری که راه جبران و اعاده ی حیثیت وجود ندارد. اما ارتباطی که بر اساس ازدواج و ضابطه ی عرفی و شرعی برقرار شده، اگر تضاد و مشکلی در زندگی پیش آید می توان با دیگران در میان گذاشت و یا به دادگاه شکایت نمود تا مشکل حل شود. توضیح آن که، گرچه ممکن است دختر و پسر هنگامی که با هم دوست می شوند، قصد هیچ گونه خلافی را نداشته باشند و حریم یکدیگر را رعایت کنند؛ اما چون در بسیاری موارد گزینه انسان سرکشی می کند، ممکن است به طور ناخودآگاه به مسایلی کشیده شوند که باعث شرمندگی و آبروریزی آنان گردد. که اگر می دانستند کارشان به آن جا خواهد انجامید، هرگز از ابتدا این دوستی را شروع نمی کردند. اولین قدم اشتباه این است که شما از خودتان مطمئن باشید و تصور کنید می توانید تا دل گناه پیش بروید و مرتب گناه نشوید. جوان نباید با این خیال واهی تن به دوستی با جنس مخالف بدهد و بگوید که من از خودم مطمئن هستم که مرتکب خلافی نخواهم شد. بسیار بوده اند کسانی که به خیال داشتن یک عشق به اصطلاح پاک با جوانی دوست شده اند و اکنون آبرو و حیثیت خود را به باد داده اند. پس انسان عاقل هرگاه خطری را دید برای دوری از آن باید فاصله لازم را حفظ کند. در پایان توجه شما را به دو نکته جلب می کنیم: نکته اول: در دوستی بین دختر و پسر با توجه به مضراتی که ذکر شد، دو طرف صدمه می بینند. البته زن به علت حساسیت و ظرافت بیشتری که نسبت به مرد دارد صدمه ی روحی بیشتری خواهد خورد. اگر دختری تن به این گونه دوستی ها بدهد، ممکن است از طرف افراد هوس ران مورد تمجید قرار گیرد و به او لقب دختر امروزی و روشن فکر بدهند، ولی عملاً در نظر آن ها حقیر می شود، چون او را در دسترس خود می بینند. افراد دوست دارند با ازدواج بزرگ شوند و به مرتبه بالاتری برسند و همه می دانند، ازدواج با دختری که با افراد مختلف سر و سری داشته (ولو در حد یک دوستی ساده)، انسان را بزرگ نمی کند. نکته دوم: بسیاری از جوانان در هنگام شروع این گونه دوستی ها در حقیقت می خواهند خود را نشان دهند و اثبات کنند که بزرگ شده اند، در حالی که این گونه دوستی و ارتباط ها نشانه ی بزرگ شدن نیست؛ وقتی جوان اسیر هوا و هوس شد و خویشتن واقعی خود را فراموش کرد، آیا می تواند با داشتن دوست پسر، خود را ثابت کند؟! پس بهتر است دختران با تقوی، حفظ حجاب، پاک، صفای قلب، متانت، وقار و حیا ثابت کنند که بزرگ شده اند. سؤال ۲: چرا ارث دختر نصف پسر است؟ جواب: اولاً باید دانست که همه ی زنان ارث شان نصف ارث مردان نیست. طایفه هایی از زنان هستند که ارث آنان دو برابر یا با مردان مساوی است؛ (۱) مانند دو مورد زیر: اگر میت چند برادر و مادر خواهری داشته باشد، مال به طور مساوی بین آنان تقسیم می شود، و اگر وارث میت، هم دایی و هم خاله باشد، مال به طور مساوی میان آنان تقسیم می شود. (۲) قرآن درباره ی ارث پسران و دختران می فرماید: (یوصیکم الله فی اولدکم للذکر مثل حظ الانثیین) (۳) خدا درباره ی فرزندانان سفارش می کند که سهم ارث پسر به اندازه ی سهم دو دختر باشد. اما این که فلسفه و حکمت این حکم چیست؟ در این زمینه می توان گفت که در مجموع، احکام اسلام در زمینه ی امور مالی به گونه ای است که بهره ی زن از مرد بیشتر می شود؛ زیرا زن در برابر هزینه ی زندگی خود و شوهرش هیچ گونه مسئولیتی ندارد. پس زن سهم خود را ذخیره می کند و مرد سهمی را که می گیرد برای مخارج خود و همسرش صرف می کند. امام صادق علیه السلام فرمود: «ان

المراه ليس عليها جهاد و نفقه و انما ذلك على الرجال و ۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۵۹۴ الی ۶۰۱، م ۲۷۵۹، ۲۷۴۳، ۲۷۴۵، ۲۷۴۷، ۲۷۵۱ و ۲۷۴۹. ۲. تحریر الوسیله، ج ۴، با ترجمه، ص ۱۶۱. ۳. نساء / ۱۰. ۱. لذلك جعل للمراه سهما واحدا و للرجل سهمین.»

(۱) بر زن جهاد و نفقه واجب نیست و بر مرد واجب است؛ لذا برای زن یک سهم و برای مردان دو سهم قرار داده شده است. علاوه بر آن مرد باید مهریه نیز پرداخت کند. سؤال ۳: چرا حق طلاق به مرد داده شده است؟ جواب: دلیل اینکه حق طلاق به مرد داده شده این است که یک زندگی جمعی نیاز به مدیر دارد. انسان نیز کسی را که کمتر در مقابل عواطف و احساسات تحت تأثیر قرار می‌گیرد و از نظر مدیریت جمعی قوی‌تر است. به عنوان مسؤول اداره‌ی زندگی مشترک معرفی کرده و حتی نفقه و هزینه‌ی اداره‌ی این زندگی را هم بر او واجب نموده است. در این موضوع که مردان از نظر مدیریت و انعطاف‌پذیری کمتر، قوی‌تر از خانم‌ها هستند شکی نیست. به عبارت روشن‌تر، زندگی مشترک نیاز به مدیریت دارد و یکی از شؤون این مدیریت مسأله‌ی اجرای طلاق است که از چند حال خارج نیست: ۱. حق طلاق به دست مرد باشد. ۲. حق طلاق به دست زن باشد. ۱. تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۲۹؛ المیزان، ج ۴، ص ۲۲۴. ۳. هر دو به طور استقلالی این حق را دارا باشند. ۴. این حق به دست هر دو به صورت اشتراکی باشد. ۵. اصلاً حق طلاقی وجود نداشته باشد. فرض پنجم صحیح نیست؛ چراکه گاهی اوقات جدایی و گسستن این رابطه به صلاح طرفین است. فرض چهارم هم معقول نیست و منافات با حکمت جعل قانون طلاق دارد؛ زیرا ممکن است یک نفر طالب طلاق و نفر دیگر طالب عدم آن باشد. فرض سوم آمار طلاق را بالا خواهد برد. فرض دوم هم با توجه به احساسات و عواطف فراوان خانم‌ها علاوه بر این که آمار طلاق را بالا می‌برد (زیرا از نظر آمار غالباً خانم‌ها تقاضای طلاق را دارند)، باعث سستی کانون محبت خانواده نیز می‌گردد و محبت زن را در دل مرد کاهش می‌دهد. در نتیجه بهترین فرض، صورت اول است. البته محدودیت‌هایی برای مرد در اعمال حق طلاق در شریعت و قانون در نظر گرفته شده که مانع از ضایع شدن حقوق خانم‌ها می‌گردد. علاوه بر این در شرایطی نیز زن حق طلاق دارد که مانع ظلم به وی می‌شود؛ از جمله طلاق و کالتی، طلاق قضایی و طلاق توافقی. بنابراین چنین نیست که راه به کلی برای زن بسته باشد. (۱) ۱. پرسش‌ها و پاسخ‌های برگزیده، ج ۷، ص ۲۳۶. سؤال ۴: اگر زن و مرد در اسلام از حقوق برابر برخوردارند، چرا شهادت و گواهی دو زن برابر با یک مرد است؟ جواب: اولاً شهادت ایزاری است برای اثبات یک واقعه یا مدعا و چون بعد احساسی و عاطفی زنان شدیدتر از مردان است، برای رعایت احتیاط در حفظ حقوق در برخی از موارد، شهادت دو زن مساوی با شهادت یک مرد قرار داده شده است. ثانیاً شهادت حق نیست که شهادت دو زن برابر یک مرد را محرومیت از حقی تلقی کنیم، بلکه شهادت نوعی تکلیف است که در پاره‌ای از موارد از زنان خواسته نشده است. ثالثاً در بسیاری از موارد شهادت زن به تنهایی کافی است و فقط در برخی از مسایل حقوقی که اهمیت خاصی دارد. قرآن کریم می‌فرماید: باید دو مرد شهادت دهند و اگر دو مرد نبود، یک مرد و دو زن شهادت دهند (۱) و دلیل آن را در ادامه این گونه بیان می‌دارد که اگر یکی از آن دو زن (در اثر فشار عاطفی و احساسی دچار خطا شد، دیگری به او تذکر دهد). بنابراین، اختلاف درجه‌ی تأثیر و قدرت اثبات شهادت مرد و زن جنبه‌ی ارزشی ندارد، بلکه مبتنی بر واقعیات و حکمت‌هایی دیگری است که غفلت از آن‌ها و تساوی‌گرایی افراطی در این زمینه، خود ۱. ر.ک: بقره / ۲۸۲. عواقب وخیمی را به دنبال خواهد داشت. (۱) سؤال ۵: چرا حضرت علی علیه السلام زنان را ناقص‌العقل دانسته‌اند؟ جواب: اسلام زن را در مقام انسانیت و کسب کمالات در ردیف مردان قرار داده است. روایتی که نقص یا ضعفی را برای زنان بیان می‌کند، قابل توجیه است و در مورد سخن حضرت علی علیه السلام درباره‌ی زنان ذکر چند نکته لازم است: ۱. خلقت ناقص بخشی عظیمی از مخلوقات پذیرفتنی نیست؛ زیرا خداوند مخلوقات را در بهترین وضعیت خلق کرده است، چنان که در قرآن کریم می‌فرماید: (الذی احسن کل شی خلقه) (۲) او همان کسی است که هر چیز را در بهترین وضعیت آفریده است. بنابراین، موجودات ناقص نیستند و آن چه در مورد نقص عقل زنان می‌توان گفت: این است که عقل زنان بیشتر تحت تأثیر احساسات است. خانم کلیدالسون به عنوان یک روانشناس نتیجه تحقیقاتش را درباره‌ی عوامل روانی زن و مرد چنین

بیان می‌کند: خانم‌ها تابع احساسات و آقایان تابع عقل هستند. بسیار دیده شده که خانم‌ها از لحاظ عقل نه تنها با مردان برابری می‌کنند، بلکه گاهی از ۱. پرسش و پاسخ‌های برگزیده، ج ۷، ص ۲۵۷. ۲. سجده ۷/ آن‌ها برتر هستند. نقطه ضعف خانم‌ها فقط احساسات شدید آن‌ها است. مردان همیشه عملی‌تر فکر می‌کنند، بهتر قضاوت می‌کنند و سازمان‌دهنده‌ی بهتری هستند.

(۱) ۲. نگاه تاریخی به زمان سخن حضرت علی علیه السلام درباره‌ی زنان که پس از پیکار جمل صورت گرفت، گواه این مدعا است که امام نقص را در خرد اجتماعی و عقل حسابگر دنیوی زنان دانسته‌اند. (۲) سؤال ۶: چرا حضرت علی علیه السلام از مشورت کردن با زنان نهی فرموده است؟ جواب: یکی از ارزش‌های اجتماعی - سیاسی اسلام که در قرآن و روایات بدان سفارش شده، مشورت است و روایاتی که درباره‌ی نفی مشورت با زنان وارد شده است ناظر به موارد خاصی چون مشاوره با افراد بی‌تجربه می‌باشد. حضرت علی علیه السلام فرمود: «ایاک و مشاوره النساء الا من جربت بکمال عقلها». (۳) از مشورت با زنان پرهیز کن مگر زنی را که عقل و کمال او با محک تجربه ثابت شده باشد. همان طوری که از مشورت با مردان ترسو، بخیل و حریص نهی شده است. ۱. نظام حقوق زن در اسلام، شهید مطهری، ص ۱۸۳. ۲. نهج البلاغه، خطبه ی ۸۰. ۳. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ب ۴، ح ۵۶. بنابراین، مشاوره با زنان در موارد خاصی نهی شده است؛ مانند مواردی که زمینه‌ی حسادت و رقابت وجود دارد و یا مواردی که به دلیل عدم تجربه نمی‌توان مشاوره‌ی مفیدی را انتظار داشت. سؤال ۷: چرا در اسلام دیه زن‌ها نصف مرد‌ها می‌باشد؟ جواب: زن با مرد در شخصیت انسانی یکسان هستند و دیه قیمت انسان‌ها نیست، بلکه جبران خسارت مادی است و پر واضح است که خسارت ناشی از فقدان مردان در خانواده غالباً بیشتر از خسارت حاصل از فقدان زنان است. به همین دلیل اگر زن کارگر ساده‌ای ثروتمند باشد، بر مرد واجب است که نفقه‌ی مناسب زن و فرزندانش را پردازد؛ در حالی که پرداخت نفقه به هیچ وجه بر زن واجب نیست. پس خداوند حکیم دیه‌ی کامل را درباره‌ی کسی قرار داده است که تمام نفقه‌ی خانواده به عهده‌ی او گذاشته شده است. (۱) سؤال ۸: در مسایل علمی، اعتقادی، اخلاقی و آن چه به کمال انسانی بر می‌گردد بین زن و مرد هیچ فرقی نیست، ولی در مسایل اجرایی و تقسیم کار بین زن و مرد تفاوت هست، منتهی این تفاوت ۱. ر.ک: تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۶۸؛ احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۲۴۴، س ۸۸۸. نقشی در تکامل انسان ندارد. (۱) سؤال ۹: چرا در میان پیامبران و امامان یک زن وجود ندارد؟ جواب: شکی نیست که زن بودن مانعی در راه کمال انسانی و قرب خدا نیست (پیام آور وحی) بر زنی مانند حضرت زهرا (س) نیز فرود آمده و پیامهای آسمانی فراوانی برای او آورده که به معنای امکان ارتباط یک زن با فرشته الهی و نفی مانعیت زن بودن در رسیدن به کمالات معنوی و انسانی است ولی با این همه هیچ زنی به پیامبری و امامت نرسیده است. دقت در نوع وظایف پیامبر، حکمت اختصاص آن را به مردان آشکار می‌کند. فردی که از سوی خدا مأمور پیام رسانی است باید با مردم مواجه شود سخن خود را در شرایط مختلف و با افراد گوناگون جامعه بیان کند و با مردم بویژه شخصیت‌های سرشناس نشست و برخاست و گفتگو نماید در برابر دشمنان به دفاع برخیزد و خلاصه نبوت چون جنبه زعامت و رهبری دارد و تدبیر و مدیریت جامعه را داراست و مردان به حکم قدرت تعقل و تدبیر بیشتر، برای این امور خطیر لایق‌تر و شایسته‌ترند. (۲) بدین جهت پیامبران و امامان از مردان برگزیده می‌شوند. ۱. توصیه‌ها پرسش و پاسخ، آیت الله جوادی آملی، ص ۸۹. ۲. حقوق و سیاست، محمد تقی مصباح، ص ۲۱۱.

سؤال ۱۰: چرا خانم‌ها نمی‌توانند مرجع تقلید شوند؟ جواب: از نظر روح انسانی بین زن و مرد تفاوتی وجود ندارد و هر کس باتقواتر باشد، عزیزتر و درجاتش بالاتر است، ولی در عالم خلقت و در این جهان مادی زن و مرد هر کدام برای وظیفه‌ای خلق شده‌اند و احکام مخصوص به خود را دارند. مرد برای پدر بودن و تکیه گاه خانواده شدن خلق شده است. بنابراین، محکم و منطقی‌تر و تا حدی خشن آفریده شده و مناسب برای اجتماع و درگیری‌های مخصوص به آن است. زن برای مادر بودن و تربیت فرزند و شوهرداری آفریده شده و لذا مهربان، لطیف و احساسی می‌باشد. زن می‌تواند مجتهد شود؛ یعنی دقیقاً به همان درجه‌ی علم و فهم و تقوی و عدالت یک مرجع تقلید برسد، ولی مرجع همان طوری که از اسمش پیدا است محل رجوع عام و خاص است و مقام

اجرائی است و همه در امور دینی و اجتماعی به او مراجعه می‌کنند و این مسئولیت تناسب با حالات و روحیات خانم‌ها ندارد. بنابراین، زن نمی‌تواند مرجع شود. پس دستورات دین مطابق با خصوصیات و روحیات انسان‌ها است. خانم‌ها خودشان هم تا حد زیادی همین روحیه را درک می‌کنند و خلاصه از این که در اجتماع در وسط درگیری‌ها و معرکه‌ها باشند، ناراحت‌اند. این مسأله مخصوص زن مسلمان نیست، بلکه در تمام اجتماعات زنان در رفتارهای اجتماعی ملاحظات و احتیاطاتی دارند که مردان آن را ندارند. در پایان تذکر دو نکته لازم است: ۱. چون مردها عقلانی‌تر و زن‌ها عاطفی‌تر هستند اسلام در مقامات اجرایی و قضایی این احتیاطات را مد نظر قرار داده است. ۲. مرجع قرار نگرفتن خانم‌ها سلب حق نیست، بلکه سلب تکلیف و مسئولیت است، آن هم برای مصالح خود آنان. سؤال ۱۱: آیا تنبیه بدنی زن از نظر اسلام جایز است؟ جواب: جای تردید نیست که اسلام خدمات پرارزشی به زنان کرده و حق بزرگی به گردن آن‌ها دارد. قرآن کریم دستورهای مؤکدی درباره رعایت حقوق زنان دارد می‌فرماید به آنان زیان نرسانید و با آن‌ها به نیکی معاشرت کنید. (۱) اما در مورد تنبیه زنانی که حاضر به ادای حقوق زناشویی نیستند، می‌فرماید: نخست از طریق پند و اندرز، سپس با جدا کردن بستر خویش و قهر کردن او را متنبه کند و در نهایت اگر هیچ وسیله‌ای مؤثر واقع نشد، برای جلوگیری از فروپاشی خانواده شوهر می‌تواند از تنبیه ضعیف بدنی استفاده کند. (۲) بدیهی است که این موضوع کاملاً استثنایی و در حقیقت حکم جراحی یک بیمار را دارد که مخصوص مواقع ضرورت است. روانشناسان می‌گویند: در برخی از زنان مازوشیم «آزاد خواهی» وجود ۱. ر.ک: نساء / ۱۹. ۲. ر.ک: نساء / ۳۴. دارد که گاهی از این بیماری تشدید می‌شود و به صورت یک بحران روانی بروز می‌کند. در این گونه موارد تنبیه ملاسیم در تسکین روحی آن‌ها مؤثر است. البته تنبیه مذکور نباید طوری باشد که موجب مجروح شدن یا حتی سیاه شدن بدن گردد. (۱) سؤال ۱۲: اگر بین زن و مرد و دختر و پسر فرقی نیست، چرا ائمه علیهم السلام دستور داده‌اند که اگر خواستید فرزند شما پسر باشد، دعا کنید، ولی برای فرزند دختر، دعایی وارد نشده است. آیا این نشانه‌ی برتری پسر بر دختر نیست؟ جواب: اولاً- سیره‌ی خود ائمه علیهم السلام این بود که وقتی خداوند فرزندی به آنان می‌داد هرگز سؤال نمی‌کردند که این فرزند پسر است یا دختر بلکه فقط سؤال می‌کردند سالم است یا نه ثانیاً گاهی سخن در این است که پسر بهتر است یا دختر و یک وقت بحث در این است که برای پدر کدامیک نافع‌تر می‌باشد. در مسائل انسانی بین زن و مرد و دختر و پسر فرقی نیست، اما اگر پدری بخواهد بهره‌بردار باشد از پسر بهره‌ی بیشتر می‌برد و پسر می‌تواند بخواهد خیلی از مشکلات او را در دوران سالمندی حل کند، و این نه بدان معنا است که از نظر خدا هم پسر بهتر از دختر است، بلکه معنایش این است که پسر غالباً برای پدر خدمت‌گزار است و گرنه از ۱. پرسش‌ها و پاسخ‌های مذهبی، آیت الله مکارم، ج ۴، ص ۷۲، نشر نسل جوان، پرسش‌ها و پاسخ‌های استاد مصباح، ج ۵، ص ۷۹. نظر قرآن تقوا معیار برتری است. (۱) ثانیاً سزای این که ائمه علیهم السلام از خداوند پسر می‌خواستند این بود که می‌خواستند جانشین و امام بعدی آن‌ها محفوظ بماند و رهبری یک کار اجرایی است که مخصوص مردان می‌باشد. (۲) سؤال ۱۳: اگر بین زن و مرد تفاوتی نیست و اگر پدر و مادر یکسان هستند، چرا در مسأله سیادت و انتساب به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و کسانی که از طریق مادر به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم منتسب هستند، سید محسوب نمی‌گردند با این که ائمه اطهار علیهم السلام از طرف حضرت زهرا به پیامبر منسوبند؟ جواب: در اصل سیادت فرقی بین زن و مرد نیست، چرا که اگر فقط پدر سید باشد بچه‌های او چه دختر باشند و چه پسر سید محسوب می‌شوند فقط در مسأله‌ی خمس فرزندان دختری خمس نمی‌برند؛ ولی از سایر حقوق، هم چون حریمیت، با فرزندان پسری یکسان هستند. (۳) آیت الله خامنه‌ای در پاسخ به سؤال فوق فرموده‌اند: «میزان در تربیت آثار و احکام شرعی سیادت از راه انتساب پدر است ولی منسوبین به رسول خدا ۹ از اولاد رسول خدا محسوب می‌شوند. (۴) ۱. ر.ک: حجرات / ۱۳. ۲. زن در آینه‌ی جلال و جمال، جوادی آملی، ص ۴۳۴. ۳. همان؛ جواهر، ج ۱۶، ص ۹۳؛ مستمک، ج ۵، ص ۵۷۵. ۴. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۱۰۵. سؤال ۱۳: چرا بیشتر خطاب‌های قرآن به مردان است؟ جواب: در پاسخ به سؤال فوق توجه به نکات زیر لازم است: ۱.

از نظر قرآن زن و مرد از ارزش معنوی و شخصیت یکسانی برخوردارند و هر دو می‌توانند به مقامات معنوی و انسانی برسند. (۱) ۲.

قرآن پژوهان خطاب‌های قرآن را به دو دسته تقسیم نموده‌اند که عبارت‌اند از خطاب‌های ویژه به مردان یا زنان و خطاب‌های مشترک. خطاب‌های مشترک نیز در آن دو گونه است، گاهی با عناوین فراگیری مانند «ناس» و «انسان» است و گاهی لفظ است، ولی عموم انسان‌ها مورد خطاب است، مانند: (یاایها الذین ءامنوا لکم فی رسول الله اسوه حسنه یاایها الذین اوتوا الکتب) (۲) به عبارت دیگر در زبان عربی در دو جا از صیغه‌ی مذکر استفاده می‌شود: ۱. آن جا که فقط درباره‌ی مردان سخن گفته می‌شود. ۲. آن جا که درباره‌ی مجموعه‌ای از مردان و زنان سخن در میان است. این گونه خطاب‌ها در میان انسان‌ها نیز معمول است و اختصاص به قرآن ندارد؛ مانند واژه‌های عابرین، زایرین، مراجعین و... در فارسی. بنابراین، چنین نیست که بیشتر خطاب‌های قرآن به مردان باشد. ۱. غافر / ۴۰؛ نحل / ۹۷؛ آل عمران / ۹۵؛ فتح / ۵. ۲. بقره / ۲۱ و ۳۳؛ نساء / ۳-۴ و ۱۵ و ۲۳ و ۴۷ و ۱۳۶؛ احزاب / ۲۱. سؤال ۱۵: چرا قضای نماز و روزه‌ی پدر و مادر مطابق برخی از فتاوی‌ی مراجع تقلید بر عهده‌ی پسر بزرگ است نه بر دختر بزرگ؟ جواب: این حکم یک تخفیفی است که بر زنان داده شده است. برخی گفته‌اند تکلیفی که بر گردن پسر بزرگ است در انجام نماز و روزه‌ی قضای پدر در برابر آن حبه‌ای است که از پدر به پسر بزرگ تر می‌رسد؛ چون بخش خاصی از اموال به نام «حبه» مخصوص پسر بزرگ است؛ مانند تسبیح و سجاده و شمشیر و مرکب میت، یک سلسله تکالیف هم بر عهده‌ی او قرار می‌گیرد. (۱) سؤال ۱۶: چرا اجازه گرفتن زن از شوهر لازم است؛ در صورتی که بر مردان لازم نیست؟ جواب: در نظام خانوادگی در اسلام ریاست بر خانواده و مدیریت آن بر عهده‌ی مرد می‌باشد این مسأله از سویی تکالیفی را بر دوش مرد می‌گذارد؛ از جمله این که باید در جهت تأمین نیازهای خانواده و ایجاد زمینه‌ی رشد و تعالی و سلامت مادر و معنوی آن تلاش کند. از طرف دیگر مسؤولیتی بر دوش دیگر اعضا در برابر مرد ایجاد می‌کند؛ هم چون کنترل‌پذیری رفت و آمدها و هماهنگی آن با مرد. به عبارت دیگر با توجه به این که وجود زن حساس تر از مرد است، ممکن است مورد تعرض و بی‌حرمتی قرار بگیرد. پس مرد باید برای ۱. زن در آینده‌ی جلال و جمال، ص ۴۲۶. اطمینان خاطر خویش و مصونیت زن در جریان آمد و شد همسرش به خانه و خارج از آن قرار بگیرد. لذا با توجه به آسیب‌پذیری زن در محافل و هم‌نشینی‌ها به مرد این حق داده شده تا برای کنترل همسر خویش به او اجازه‌ی خروج از خانه را بدهد یا ندهد. سؤال ۱۷: چرا در خانواده‌ها، به پسرها بیشتر از دخترها بها می‌دهند؟ جواب: اولاً همه‌ی خانواده‌ها به پسرها بیشتر از دخترها بها نمی‌دهند، حتی برخی خانواده‌ها برای دخترها بسیار زیادتر از پسرها ارزش قایل‌اند. به هر حال هستند خانواده‌هایی که برای پسر بیشتر اهمیت قایل می‌شوند. شاید توجه بیشتر آنان به پسران به خاطر عوامل زیر باشد: ۱. خانواده‌هایی که به نیروی کار پسر و نقش اقتصادی او در خانواده وابستگی بیشتری دارند، پسران را مهم تر از دختران به شمار می‌آورند. ۲. در جوامعی که پسر معمولاً همراه خانواده‌ی خود باقی می‌ماند و دختر پس از ازدواج نزد خانواده‌ی داماد زندگی می‌کند، پسر را با وفاتر از دختر به شمار می‌آورند و فکر می‌کنند که دختر پس از ازدواج خانواده را ترک می‌کند، ولی پسر با ازدواج خود خانواده‌ی خود را ترک نمی‌کند. پدر از شوق دل در کودکی دست پسر گیرده امید می‌داند که در پیری، پسر دست پدر گیرد. ۳. در برخی موارد اهمیت دادن به پسر تنها به دلیل تفاوتی است که خانواده در رفتار با دختر و یا پسر از خود نشان می‌دهند. مثلاً در مورد پسرها برای رفت و آمد در جامعه آزادی بیشتری را می‌دهند تا دخترها و این محدودیت را دختران به معنای بها ندادن به خود تلقی می‌کنند؛ در حالی که این محدودیت، به نوعی محافظت از آنان محسوب می‌شود. ۴. گاهی توجه بیشتر خانواده به پسر یا دختر به دلیل امتیازات فردی او می‌باشد. هم چون استعداد، ایمان، تقوا، ادب و... دختر خانواده که از امتیاز فردی کمتری برخوردار است، فکر می‌کند چون دختر است کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. ۵. گاهی نیز توجه بیشتر به پسر به خاطر آن است که چندین فرزند دختر و تنها یک فرزند پسر در خانواده وجود دارد و احساس وابستگی بیشتری به او می‌کنند. سؤال ۱۸: چرا زن نمی‌تواند قاضی شود؟ جواب: خداوند زن را برای تربیت نسل آفریده است و تربیت به مهربانی و دلسوزی و عاطفه‌ی سرشار

نیاز دارد که در وجود زن به ودیعه گذاشته است. این احساسات و عواطف در قضاوت خطرناک است؛ زیرا قاضی با افراد خلاف کاری برخورد دارد که با اشک و ناله و دروغ و تهدید و تطمیع، سعی در فرار از حکم دارند و اگر قاطعیت و صلابت نباشد، احساسات ظریف و آسیب پذیر زن باعث می شود تن با اشکی یا تهدیدی، حقوق انسان ها جا به جا یا نادیده گرفته شود. ناگفته پیدا است که قوانین بر اساس حال عموم افراد وضع می شود نه افراد خاص، ناگفته شود، ممکن است بعضی از مردها احساساتی و ظریف باشند و بعضی از زنان با صلابت و قاطع. علاوه بر آن که قضاوت حقی نیست که از زن سلب شده باشد، بلکه مسئولیتی است که از دوش او برداشته شده و هیچ امتیازی برای مرد محسوب نمی شود. (۱) البته زن می تواند بهترین و کیل باشد و به احکام قضاوت تسلط کافی داشته باشد. (۲) سؤال ۱۹: در خانواده به برادر بزرگ ترم اهمیت بیشتری می دهند و بین ما تبعیض قایل می شوند. برای مقابله با آن چه کنم؟ جواب: تبعیض بین فرزندان اشتباه است و ممکن است بعضی از والدین غفلتاً مرتکب آن شوند. البته رعایت احترام برادر یا خواهر بزرگ تر لازم است و این مسأله را نباید با تبعیض اشتباه کنیم. پس شاید والدین تبعیض قایل نشده باشند و او را به خاطر این که بزرگ تر است بر شما مقدم بدانند و شما تصور کنید که تبعیض به وجود آمده است، یا این که مثلاً کوچک تر است یا درسش ضعیف تر است و احتیاج به مراقبت و توجه بیشتری دارد، یا دارای کسالتی است که باید رسیدگی بیشتری به او بشود و شما خیال می کنید والدین تبعیض قایل شده اند. به هر حال، در صورتی که واقعاً در منزل تبعیض وجود داشت از طریق گفت و گوی مستقیم با والدین خود و اگر ممکن نشد، از طریق دیگران موضوع را به آن ها منتقل کنید تا آن ها متوجه شوند که این کار باعث از بین رفتن آرامش خاطر فرزندان کوچک تر در خانه می شود و مسلماً پدر و مادر وقتی متوجه اشتباه خود شدند، سعی می کنند که رفتار خود را عادلانه تر کنند و یا این که به شما توضیح دهند که قصد تبعیض گذاشتن نداشته اند؛ چون آن ها هیچ گاه برای فرزندان خود بد نمی خواهند. در صورتی که مطالب فوق هیچ تأثیری در رفتار آن ها نداشت، شما می بایست برای حفظ روحیه و آرامش خود سعی کنید به موضوع اهمیتی ندهید و مطمئن باشید که صبر و تحمل شما روزی نتیجه خواهد داد. چون ما معتقدیم که نظام عالم بی حساب و کتاب نیست صبر در راه خدا علاوه بر این که اجر دارد، انسان را آبدیده می کند و روزی به نتیجه خواهد رسید. ۱. پرسش های مهم و پاسخ های کوتاه، محسن قرائتی، ص ۸۴. ۲. زن در آینه ی جلال و جمال، جوادی آملی، ص ۳۴۸.

محرم و نامحرم

سؤال ۱: آیا دانش آموزان دختر می توانند در اتاق در بسته به تنهایی از معلم مرد درس بیاموزند؟ جواب: اگر کسی نمی تواند وارد اتاق شود و آن ها بترسند که به حرام بیفتند ماندشان در آن جا حرام است. (۱) سؤال ۲: پسر دایی ام از کودکی به من انس پیدا کرده است، حال چگونه با او رفتار کنم که هم او ضربه ی روحی نبیند و هم من دچار گناه نشوم؟ جواب: ابراز عواطف و محبت نسبت به خویشاوندان در حد ۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، م ۲۴۴۵. معقول امر شایسته است ولی نباید این مسأله به حد افراط برسد. بهتر است به تدریج روبرو خود را با او کم کرده و از ایشان فاصله بگیرد. سؤال ۳: آیا صحبت کردن زن با مرد نامحرم به نیت خیر اشکال دارد؟ جواب: صحبت کردن زن با مرد بدون ضرورت به قصد لذت جایز نیست، ولی اگر بدون قصد لذت باشد، باید به مقدار ضرورت اکتفا کرد؛ زیرا صحبت کردن دو جوان با هم خواه ناخواه ایجاد عادت و وابستگی کرده و این خود باعث ایجاد مشکلات بعدی می گردد. سؤال ۴: معاشرت با پسر عمو در حد استاد و تقویت درس چه صورتی دارد؟ جواب: با ملاحظه نکات زیر مانعی ندارد: ۱. حریم حجاب در برخوردها کاملاً رعایت شود. ۲. در مکان در بسته ای نباشند که دیگری نتواند وارد شود. ۳. در گفت و گو به حد ضرورت اکتفا شود. ۴. قصد تلبذ و ریه در کار نباشد. سؤال ۵: خانمی که با ناز و افاده صحبت می کند به نحوی که جلب توجه کند، چه حکمی دارد؟ جواب: بر خانم ها لازم است از هر کاری که موجب جلب توجه نامحرم می شود

خودداری کنند و صحبت کردن هم اگر با ناز و کرشمه باشد، به طوری که موجب جلب توجه نامحرم شود، حرام است. (۱) سؤال ۶: آیا دکتر، شوهر خواهر، پسر خاله، پسر دایی، پسر عمه، شوهر خاله، شوهر عمه، پسری که قرار است همسر آینده ما شود و صیغه ی عقد خوانده نشده، محرمند؟ جواب: خیر. سؤال ۷: شوخی با نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: از شوخی با نامحرم هر چند خوفی هم در کار نباشد، باید پرهیز نمود. سؤال ۸: با نامحرم باید چه رفتاری داشته باشیم؟ جواب: در برخورد با جنس مخالف باید سنگین برخورد نمود و ۱. احزاب / ۳۲. (فلا تخضعن بالقول فیطعم الذی فی قلبه ی مرض). نباید برخورد خودمانی داشت به گونه ای که گویا او را نمی شناسید و نمی خواهید بشناسید. سؤال ۹: آیا پسر و دختر نامحرم می توانند با هم گفت و گو کنند؟ جواب: اگر موجب مفسده ای نباشد، حرام نیست، ولی ممکن است این گفت و گوها موجب برخی مشکلات دیگر شود که در این زمینه باید هشیار بود. سؤال ۱۰: چرا صدای زنان نازک تر از مردان است؟ جواب: چون تارهای صوتی و حنجره ای خانم ها نازک تر و ظریف تر است و شاید این را خداوند برای لطافت بخشیدن به صدای زن قرار داده است تا بدین وسیله جاذبه و محبوبیت او برای مرد بیشتر شود. سؤال ۱۱: آیا نگاه به مرد نامحرم برای فهمیدن سخنان او گناه است؟ جواب: نگاه کردن به صورت و گردن مرد نامحرم اگر به قصد لذت نباشد، اشکال ندارد. سؤال ۱۲: آیا دست دادن زن به پیرمرد و فامیل که برای دست دادن دستش را دراز کرده، گناه است؟ جواب: دست دادن زن با مرد نامحرم اگر چه فامیل باشد، حرام است و فرقی بین پیر و جوان نیست. بلی اگر با وجود مانع مثل دستکش و چادر و بدون قصد ریه باشد، اشکال ندارد. سؤال ۱۳: آیا نشستن نامحرم در کنار هم در مجالس و میهمانی ها اشکال دارد؟ جواب: صرف نشستن زن و مرد نامحرم در یک اتاق و جلسه با وجود شرایط زیر اشکال ندارد: ۱. زن حجاب خود را حفظ کند و پوشش کامل داشته باشد. ۲. به یکدیگر نگاه نکنند، خصوصاً با لذت. ۳. صحبت ها به طور معمول باشد. با تمام این شرایط اختلاط بین محرم و نامحرم کراهت دارد. (۱) سؤال ۱۴: عکس گرفتن زن نزد عکاس نامحرم و یا ظاهر کردن عکس توسط نامحرم، چه حکمی دارد؟ جواب: اگر بدون حجاب شرعی باشد. اگر چه فیلمبردار و ظاهر کننده نامحرم نباشد بعید نیست که ترویج باطل به آن صدق کند و اگر صدق نکند، مانعی ندارد. (۲) ۱. عروه الوثقی، ج ۲، احکام نکاح، م ۴۹. ۲. احکام بانوان، ص ۲۷. سؤال ۱۵: چه افرادی بر دختران و زنان محرم هستند؟ جواب: ۱. پدر و پدر بزرگ ۲. پسر و پسر فرزند (نوه) ۳. برادر نسبی و رضایی ۴. خواهرزاده ۵. برادر زاده ۶. عمو (عموی خودش و عموی پدر و مادرش) ۷. دایی (دایی خودش و دایی پدر و مادرش) ۸. شوهر ۹. داماد ۱۰. پدر شوهر. سؤال ۱۶: دویدن و سریع راه رفتن در مقابل نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: سریع راه رفتن و دویدن به تنهایی اشکال ندارد، مگر آن که موجب جلب توجه نامحرم و به گناه افتادن او شود. سؤال ۱۷: در احکام آمده است باید زن خود را از پسر بچه ی ممیز بیوشاند، بفرماید ممیز بودن پسر بچه از چه راهی شناخته می شود؟ جواب: مطالبی را که بزرگ ها می فهمند و اطفال، آن ها را درک نمی کنند اگر به حدی برسد که آن مطالب را تشخیص بدهد او را بچه ی ممیز می گویند. (۱) سؤال ۱۸: مردی زنی گرفت و آن زن از شوهر قبلی دختری دارد، آیا آن دختر به پدر آن مرد محرم است؟ جواب: محرم نیست. (۲) ۱. احکام بانوان، ص ۲۴. ۲. مجمع المسایل، آیت الله گلپایگانی، ج ۲، ص ۲۳۷، س ۶۲۷. سؤال ۱۹: آیا دختر و پسر می توانند برای محرم شدن صیغه ی برادر و خواهری بخوانند؟ جواب: صیغه ی خواهر و برادری موجود نیست و این نحو صیغه در شرع مقدس اسلام وجود ندارد. (۱) سؤال ۲۰: آیا فراگرفتن صوت قرآن کریم از نامحرم درست است؟ جواب: فراگیری لحن و صوت قرائت قرآن از نامحرم اشکال ندارد، ولی نباید با صوت برای نامحرم قرائت نماید. (۲) سؤال ۲۱: اگر نامحرم را دوست داشته باشیم، حرام است؟ جواب: اگر دوست داشتن مرد اجنبی به خاطر ایمان و کمالات اخلاقی باشد، اشکال ندارد؛ ولی باید بسیار مراقب بود که شیطان از همین راه که آغاز آن مسأله ای ندارد، آدمی را به انحراف نکشاند. سؤال ۲۲: آیا نشستن سر سفره ای که نامحرم وجود دارد، حرام است؟ جواب: حرام نیست ولی باید خود را از نامحرم بیوشاند. ۱. مجمع المسایل، آیت الله گلپایگانی، ج ۲، ص ۱۵۶، س ۴۰۰. ۲. جامع المسایل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۲۵۲. سؤال ۲۳: در کارهای فرهنگی تا چه اندازه

می‌توان با پسران رابطه داشت؟ جواب: رابطه‌ی دختر و پسر نامحرم اگر در حد معمول و با حفظ حجاب کامل از طرف دختر و درباره‌ی مسایل ضروری باشد، مانعی ندارد. با این شرط که نگاه کردن پسر به صورت و دست‌های دختر قصد لذت نباشد و همین‌طور دختر هم به قصد لذت به پسر نگاه نکند. روشن است که هر فردی خود می‌تواند تشخیص دهد که کجا از مرز فراتر رفته است. (بل الانسان علی نفسه بصیره) (۱) آدمی بر نفس خود آگاه است. البته توصیه ما این است که هر چه قدر روابط بین دختر و پسر کمتر باشد، به نفع طرفین است. سؤال ۲۴: آیا می‌شود شوهر خواهر به خواهر زن خود محرم شود؟ جواب: برای محرم شدن خواهر زن به شوهر خواهر چند راه وجود دارد. راه اول: اگر شوهر خواهر، پدری دارد که با خواهر زن او محرم نیست و خواهر زن هم شوهر ندارد، می‌تواند برای مدتی کوتاه خواهر ۱. قیامت / ۱۴. زن خود را به صیغه‌ی پدر در آورد. با این صیغه خواهر زن، زن پدر او شده و با او محرم می‌گردد و هم چنین است، اگر خواهر زن صیغه‌ی جد خواهر شود چه جد پدری و چه جد مادری او. راه دوم: اگر خواهر زن، دختر کوچک یا بزرگی دارد که او را شوهر نداده یا نوه‌ای دارد که دختر است چه نوه‌ی پسری و چه نوه‌ی دختری، می‌تواند او را صیغه‌ی شوهر خواهر خود کند. در این صورت این خواهر زن، مادرزن شوهر خواهر محسوب شده و با او محرم می‌گردد. در این مورد باید همسر آن مرد که خاله‌ی بچه محسوب می‌شود اجازه داده باشد و اگر دختر باکره و یا صغیره است، پدر او باید اجازه بدهد. راه سوم: اگر خواهر زن، شیر داشته باشد، شوهر خواهر می‌تواند دختر بچه‌ای را که شیرخواره است و غذا خور نشده، با اجازه‌ی پدرش صیغه کند و بعد خواهر زن او آن بچه را به دستوری که در رساله آمده شیر بدهد، بعد از شیر کامل خوردن آن بچه از پستان آن خواهر زن، خواهر زن با او محرم می‌شود، زیرا مادرزن رضاعی، شوهر خواهر محسوب می‌شود. راه چهارم: اگر خواهر زن، شوهر ندارد و شوهر خواهر او پسری از همسر دیگر دارد که خواهر زن خاله‌ی او محسوب نمی‌شود. سؤال ۲۵: سلام کردن دختران به پسران جوان چه حکمی دارد؟ جواب: در محیط‌های جمعی سلام بر جمع مانعی ندارد، ولی بهتر است که از سلام‌های خصوصی که نوعاً زمینه‌ی فتنه است، اجتناب شود. از حضرت علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند من به زن جوان سلام نمی‌کنم؛ زیرا می‌ترسم در قلبم چیزی خلجان کند که مطلوب پرودگار نیست. (۱) لذا سلام کردن پسران به دختران و زنان جوان کراهت دارد. گرچه جواب سلام واجب است و زنان و دختران باید طوری جواب دهند که باعث تهییج و طمع جوانانی که دارای دل‌های مریض هستند، نشود و اگر در مواردی یقین داشته باشند که با اهداف شیطانی و نفسانی است نباید جواب دهند. هم چنین صحبت و سلام در صورتی که موجب ربه و فساد باشد، جایز نیست. سؤال ۲۶: پوشیدن جوراب‌های نازک و بدن نما برای خانم‌ها در برابر نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: جایز نیست. (۲) ۱. اصول کافی، ج ۴، ص ۴۶۴. ۲. عروه الوثقی، ج ۱، ستر و ساتر، ص ۵۵۰. سؤال ۲۷: قرآن خواندن یا سرود و دکلمه خواندن دختران دانش آموز در حضور مردان چه حکمی دارد؟ جواب: باید خودداری کنند. (۱) سؤال ۲۸: خواندن قرآن توسط زن، نزد مردان چه حکمی دارد؟ جواب: اگر مرد اجنبی از آن لذت ببرد، جایز نیست. (۲) سؤال ۲۹: کار کردن زن در جایی که نامحرم هست، چه حکمی دارد؟ جواب: کار کردن زن در جایی که نامحرم هست، با شرایط زیر اشکال ندارد: ۱. حجاب کامل را رعایت کند و بیشتر از ضرورت با مردان صحبت نکند و ارتباط نداشته باشد. ۲. در نگاه کردن هم فقط به دست و صورت، آن هم بدون قصد لذت و شهوت نگاه کند، زن و مرد نامحرم در محل خلوت و در بسته نباشند. (۳) سؤال ۳۰: ارتباط تلفنی با نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: ارتباط تلفنی به تنهایی حرام نیست. در عین حال، باید در ۱. همان، ص ۱۶۲. ۲. احکام بانوان، محمد وحیدی، ص ۲۴. ۳. توضیح المسایل مراجع، م ۸۸۹. این زمینه بسیار مراقب و هوشیار باشید؛ زیرا این گونه ارتباطات به گونه‌ای ظریف و پیچیده است که خطر لغزش را فراهم می‌سازد. ثانیاً غالباً موجب اتهام است به ویژه برای آبروی دختر، خوب نیست و باید این گونه رابطه هم محدود باشد و گرنه برای روحيات دختر بسیار شکننده خواهد بود؛ زیرا بسیار می‌شود که ازدواجی صورت نمی‌گیرد و اتهام ارتباط با نامحرم برای او باقی می‌ماند. سؤال ۳۱: مکالمه

ی تلفنی پسر و دختر و مراوده ی طرفین جهت دوستی چه حکمی دارد؟ اگر این گونه امور مقدمه ای برای تحقیق پیرامون ازدواج باشد، چه صورتی خواهد داشت؟ جواب: جایز نیست، مگر به مقداری که برای تحقیق در ازدواج ضرورت داشته باشد. (۱) سؤال ۳۲: آیا نامزدهایی که شیرینی نامزدی خورده اند، ولی صیغه ی عقد نخوانده اند، محرم یکدیگرند؟ جواب: بدون اجرای عقد، محرمیت حاصل نمی شود. سؤال ۳۳: نگاه کردن به استاد مرد در کلاس درس چه حکمی دارد؟ جواب: نگاه کردن خانم ها به وجه و کفین و مواضعی که مردان به ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۱۸۲، س ۶۵۲. طور متعارف نمی پوشانند، بدون لذت اشکال ندارد. (۱) سؤال ۳۴: آیا زن می تواند به بدن مردی که کاملاً پوشیده نیست، مثل آن که با لباس آستین کوتاه یا ورزشی است، نگاه کند؟ جواب: نگاه کردن زن ها به بدن مرد نامحرم به استثنا وجه و کفین و مقداری که به طور طبیعی مردان (مذهبی) نمی پوشانند، حرام است. (۲) سؤال ۳۵: سخن گفتن زن با مرد نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: خانم ها می توانند با نامحرم صحبت کنند، مشروط بر آن که به قصد لذت و ریبه نباشد، صدای خود را نازک نکنند، خوف به گناه و فساد افتادن نباشد. (۳) البته صحبت کردن خانم ها با نامحرم بدون ضرورت مکروه است. (۴) ولی اگر بخواهد صدای خود را نازک کند، به طوری که تحریک آمیز باشد، حرام است. (۵) ۱. عروه الوثقی، ج ۲، باب نکاح، ص ۵۱۷، م ۱۹. ۲. عروه الوثقی ج ۲، باب نکاح، م ۳۱؛ تحریر الوسیله نکاح، م ۱۹؛ توضیح المسائل آیت الله مکارم، ص ۲۰۸۰؛ توضیح المسائل آیت الله بهجت، م ۱۹۳۳؛ توضیح المسائل آیت الله فاضل، م ۲۵۰۱. ۳. تحریر الوسیله، ج ۲، م ۲۹. ۴. تحریر الوسیله، باب نکاح، م ۲۹. ۵. عروه الوثقی، ج ۲، باب نکاح، م ۳۹؛ مسأله ی حجاب، شهید مطهری، ص ۲۸۷. سؤال ۳۶: نامه نگاری با مرد نامحرم و طرح مسایل عشقی در نامه چه حکمی دارد؟ جواب: از هر کاری که موجب مفسده است باید اجتناب شود. (۱) سؤال ۳۷: آیا دختر و پسر می توانند برای محرمیت صیغه بخوانند؟ جواب: خواندن صیغه ی موقت بین دختر و پسر با اجازه ی ولی دختر اشکال ندارد. (۲) سؤال ۳۸: آیا دست دادن با نامحرم جایز است؟ جواب: جایز نیست، مگر از روی لباس. (۳) شهید مطهری می فرماید: دست دادن با نامحرم حتی در صورتی که به قصد لذت هم نباشد، جایز نیست مگر این که جامعه ای حایل باشد. مانند دستکش البته در همین صورت هم مشروط به این است که به قصد لذت نباشد و الا حرام است. (۴) سماعه می گوید که از امام صادق علیه السلام درباره ی دست دادن مرد و زن نامحرم سؤال کردم، حضرت فرمود: ۱. احکام روابط زن و مرد، ص ۱۰۹. ۲. توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۸۵. ۳. عروه الوثقی، باب نکاح، م ۴۷، لایجوز مصافحه الا جنبیه نعم لا یأس بها من وراء الثوب؛ توضیح المسائل آیت الله بهجت، م ۱۹۳۴. ۴. مسأله ی حجاب، شهید مطهری، ص ۲۸۶؛ عروه الوثقی، ج ۲، باب نکاح، م ۳۷. «لا- یحل للرجل ان یصافح المرثه.» (۱) بر مرد جایز نیست که با زن نامحرم مصافحه نماید. سؤال ۳۹: راه رفتن با نامحرم چه حکمی دارد؟ جواب: اگر به قصد لذت و ریبه باشد، جایز نیست. (۲) سؤال ۴۰: آیا وضوی زنان در برابر نامحرم صحیح است؟ جواب: لازم است بدن خود را از نامحرم بیوشانند، ولی در هر حال وضوی آنها صحیح است. (۳) سؤال ۴۱: رفتار یک دختر خانم در محیط بیرون و در برابر نامحرم چگونه باید باشد؟ جواب: خداوند ضمن قرار دادن بعضی جذابیت ها برای بانوان، هیبت و وقاری در آن ها قرار داده که اگر به طور صحیح در اجتماع ظاهر شوند؛ حرمت واقعی آنان حفظ شده و هیچ کس قدرت تعرض به آن ها را ندارد. بنابراین باید چند نکته را رعایت کنید: ۱. حجاب کامل اسلامی را با داشتن چادر با روسری و مانتو رعایت کنید. ۱. وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۵۱. ۲. احکام روابط زن و مرد، ص ۱۱۱. ۳. جامع المسائل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۵۱، س ۱۳۴. ۲. از پوشیدن لباس هایی که در برابر نامحرم از نظر شکل و رنگ و یا نشان دادن حجم بدن جلب توجه می کند، خودداری کنید. مثلاً ممکن است که مانتو و یا کفش و روسری شما از نظر دستورات اولیه شرعی درست باشد، ولی رنگ و شکل و مدلی داشته باشد که در کوچه و خیابان جلب نظر کند و در آن صورت، هم به اجتماع صدمه می خورد و هم برای خود شما مشکل آفرین می شود که نمونه آن نیز متأسفانه در اجتماع زیاد است. افرادی که با بدحجابی و خودآرایی توجه دیگران را به خود جلب می کنند، گرفتار علاقه و روابطی می شوند که مایه ی رنجش و ضربه های عاطفی و صدمات مختلف است.

۳. یکی از مهم ترین مسایلی که برای یک خانم با شخصیت در اجتماع لازم است این است که علاوه بر رعایت حجاب، رفتار متین و سنگینی داشته باشد و با نامحرم فقط در حد ضرورت صحبت کند و تا حدی رفتار متکبرانه از خود بروز دهد تا احیاناً افرادی که طمعی در دل آنها وجود دارد جرأت جلو آمدن را به خود ندهند. دختران باید بتوانند در برابر تقاضای بی مورد دیگران سست نشوند و با قاطعیت جواب منفی بدهند. خنده های بی جا، کنترل نکردن چشم، به پشت سر نگاه کردن و خوردن خوراکی در خیابان و... تماماً حرکاتی است که به فرد بی بندوبار قدرت جسارت می دهد. سؤال ۴۲: دوختن لباس زنانه توسط خیاط مرد چه حکمی دارد؟ جواب: در صورتی که ملتزم تماس بدنی و محرمانه دیگر نشود، اشکال ندارد. (۱) سؤال ۴۳: خانمی می خواهد به تحصیل خود ادامه دهد، ولی ادامه ی تحصیل او ملازم این است که با نامحرم روبرو شود، مثل این که نزد نامحرم درس بخواند یا با دانشجویان پسر در یک کلاس بنشیند، آیا ادامه ی تحصیل در چنین شرایطی جایز است؟ جواب: هر گاه توأم با امر حرامی مانند خلوت با نامحرم و یا مفاسد دیگر نگردد، مانعی ندارد. (۲) سؤال ۴۴: محدوده ی خلوت با نامحرم چیست؟ اگر شخصی مطمئن باشد که در خلوت با نامحرم به گناه نمی افتد، باز هم این کار اشکال دارد؟ جواب: اگر در مکانی هستند که معمولاً هیچ کس رفت و آمد نمی کند، خلوت با نامحرم محسوب می شود و خلوت با نامحرم حتی اگر فکر کنید به حرام نمی افتید، اشکال دارد. (۳) ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۸۶۸، ۲۴۰. ۲. همان، ص ۶۵۶، ۱۸۳. ۳. همان، ص ۶۵۵، ۱۸۳.

نماز

سؤال ۱: اگر کسی فرزند پسر نداشته باشد و از دنیا برود، آیا بر دختر بزرگش واجب است نماز و روزه های قضای او را به جا آورد؟ جواب: واجب نیست، ولی اگر بتواند نماز و روزه های قضای او را به جا آورد، بسیار خوب است. سؤال ۲: آیا زن می تواند جلوتر از مرد نماز بخواند؟ جواب: در مورد فاصله ی زن و مرد به هنگام نماز نظر مراجع مختلف است. از این رو، آن چه مورد اتفاق است در آغاز می آوریم و سپس موارد اختلاف را ذکر می نمایم. بدیهی است هر کس باید به نظر مرجع تقلید خود مراجعه کند. اگر فاصله ی زن و مرد بیش از پنج متر باشد یا بین آن ها حایلی مانند پرده یا دیوار باشد و یا در دو سطح (مثل طبقه ی اول و بالکن بعضی از مساجد) ایستاده باشند و زن جلوتر از مرد باشد نمازشان صحیح است. موارد اختلاف نظر: ۱. امام خمینی، زنجانی و...: رعایت فاصله بین زن و مرد در نماز مستحب است و نبود فاصله برای نماز اشکالی ایجاد نمی کند. ۲. آیت الله بهجت: نماز زن و مرد بدون رعایت فاصله (حداقل یک وجب) کراهت دارد و با رعایت فاصله کراهت ندارد و نماز در هر صورت صحیح است. ۳. آیت الله مکارم، فاضل، تبریزی و سیستانی: اگر زن جلوتر از مرد بایستد نماز او باطل است و اگر همزمان شروع به نماز کنند نماز هر دو باطل است. (۱) سؤال ۳: آیا در مسح می توان تمام انگشتان را به جز انگشت کوچک لاک زد و روی آن مسح کشید؟ جواب: مقدار واجب برای مسح پاها در وضو همان یک انگشت است یعنی اگر دست راست سر یکی از انگشتان پا قرار دهند و تا برآمدگی روی پا یعنی تا مفصل قدم بکشند کافی است. بنابراین اگر روی یک انگشت را لاک نزنید و بقیه اگر لاک داشته باشد، اشکال ۱. یکصد پرسش و پاسخ درباره ی نماز، دفتر دوم، ص ۱۶۶، ستاد اقامه ی نماز. ندارد، اما برای غسل کردن باید همه ی انگشتان بلکه همه بدن از مانع خالی باشد و اگر سر سوزنی هم مانع باشد که آب به زیر آن نرسد، غسل باطل است. سؤال ۴: نماز خواندن با صورت آرایش کرده چه حکمی دارد؟ جواب: اگر آرایش مانع از رسیدن پوست پیشانی بر مهر نباشد، اشکال ندارد. (۱) سؤال ۵: چرا زنان باید در حال نماز بدن خود را بپوشانند؟ در صورتی که خداوند از آشکار و نهان هر موجودی آگاه است. جواب: شکی نیست که خداوند از همه چیز در همه حال باخبر است و پوشیده و پنهان برای او مفهوم ندارد. با بندگان خود نیز نامحرم نیست، ولی انسان در حال عبادت، خود را در حضور خدا می بیند و با او سخن می گوید و به راز و نیاز با او بر می خیزد. در چنین حالی باید مناسب ترین لباس را در حضور او بپوشد و روشن است که مناسب ترین لباس برای زن همان لباس کامل است؛

یعنی لباسی که نشانه‌ی عفت و پاکدامنی او است و بهترین حالات او را منعکس می‌سازد، تنها چنین لباسی شایسته‌ی حال عبادت است. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۵۹۸، م ۱۰۶۰. می‌باشد. (۱) داشتن پوشش کامل در پیشگاه خداوند نوعی ادب و احترام به ساحت قدس ربوبی است. از این رو، برای مرد نیز به دوش گرفتن عبا و پوشاندن سر در نماز مستحب است. پوشش کامل در نماز نوعی تمرین حجاب است که نمازگزار روزی چندین بار باید انجام دهد. پوشش کامل حضور قلب انسان را بیشتر می‌کند و از التفات ذهن به تجملات و چیزهای رنگارنگ می‌کاهد. سؤال ۶: حکم شرکت زنان در نماز جماعت چیست؟ جواب: شرکت زنان در نماز جماعت موجب بهره‌مندی آنان از ثواب جماعت می‌گردد و فرقی از این جهت با مردان ندارند. درباره‌ی شرکت زن‌ها در نماز جماعت آمده است اگر بتوانند کاملاً خود را از نامحرم حفظ کنند، بهتر است در مسجد نماز بخوانند. (۲) سؤال ۷: چرا دختران باید از مردان در نماز عقب‌تر بایستند؟ جواب: نماز وسیله‌ی ارتباط با خداوند و مقابله با هوس‌ها و تمایلات نفسانی است. نماز سمبل عفت است، لذا باید خانم‌ها در ۱. پاسخ به پرسش‌های مذهبی، آیت الله مکارم، ص ۳۰۹. ۲. توضیح المسائل امام خمینی رحمه الله، م ۸۹۴. نماز پوشش و حجاب کامل داشته باشند. یکی از حکمت‌های عقب‌تر ایستادن خانم‌ها این است که آنان در معرض دید نامحرمان نباشند تا بدین وسیله هم نماز مردان با توجه و حضور قلب بیشتر باشد و هم صفت خودنمایی آنان تعدیل گردد. سؤال ۸: اگر خانمی با لباس محفوظ مثل مانتوی گشاد و شلوار و روسری یا مقنعه‌ی بزرگ نماز بخواند، درست است یا خیر؟ جواب: اشکال ندارد. (۱) سؤال ۹: چنانچه زن هنگام نماز دریابد برخی از اندامش که پوشیدن آن لازم بوده، عریان مانده تکلیف چیست؟ جواب: باید برای ادامه‌ی نماز آن عضو را بپوشاند و احتیاط مستحب آن است که نماز را دوباره بخواند و اگر پوشیدن آن عضو طول بکشد، بنابر احتیاط واجب دوباره بخواند. (۲) البته تا زمانی که عمدی نباشد، دوباره خواندن لازم نیست. (۳) ۱. استفتائات امام خمینی رحمه الله، ج ۱، ص ۳۵، لباس نمازگزار. ۲. عروه الوثقی، ج ۲، باب ستر و ساتر، م ۱۱، فی الخلل، م ۸. ۳. اجوبه الاستفتائات آیت الله خامنه‌ای، ج ۱، ص ۱۳۲، س ۴۴۲. سؤال ۱۰: وضو گرفتن زن آن‌جا که نامحرم او را می‌بیند، چگونه است؟ جواب: نباید آن‌جا وضو بگیرد، چنانچه چه گرفت وضویش صحیح است ولی گناه کرده است. (۱) سؤال ۱۱: آیا زن می‌تواند امام جماعت شود؟ جواب: به فتوای همه‌ی مراجع تقلید، امامت جماعت زن برای مردان جایز نیست، ولی در مورد زنان مسأله مورد اختلاف است. برخی از مراجع هم چون آیت الله مکارم آن را جایز می‌دانند و برخی دیگر از مراجع هم چون آیت الله فاضل، جایز نمی‌دانند. (۲) مقلدین باید طبق فتوای مرجع تقلید خود عمل نمایند. سؤال ۱۲: چرا زنان روزه‌ای را که در ایام حیض نگرفته‌اند باید قضا کنند، ولی نمازها را نباید قضا نمایند؟ جواب: زیرا امام صادق علیه السلام می‌فرماید: روزه فقط یک ماه در سال است؛ ولی نماز در تمام ماه‌های سال مطرح می‌باشد (مقصود آن است که برای قضای روزه آن چنان به زحمت نمی‌افتند ولی برای ۱. عروه الوثقی، ج ۱ شرایط وضو، م ۳۰. ۲. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۸۱۹؛ امام خمینی (ره) احتیاط واجب آن است که امام جماعت زنان نیز مرد باشد. قضای نمازهای فوت شده، بسیار به زحمت می‌افتند. (۱) سؤال ۱۳: چند روز به طور جدی نماز می‌خوانم و دوباره رها می‌کنم. لطفاً برای حل این مشکل مرا راهنمایی کنید؟ جواب: اولین مسأله‌ای که باید بررسی کرد، این است که علت جدی نگرفتن نماز چیست؟ اگر به آن اعتقاد ندارید یا در آن مشکلی دارید، باید ابتدا آن را حل کرد و آن‌گاه بر آن همت نمود. میزان همت و کوشش انسان در هر کاری بستگی به شناختی است که از اهمیت آن کار دارد. مثلاً اگر پزشک دارویی به بیماری بدهد که روزی پنج بار از آن مصرف کند، اگر بیمار آگاهی کافی یا اعتماد به آن نداشته باشد، آن را به کار نمی‌بندد. بنابراین، باید ابتدا میزان آگاهی و اعتقاد را تقویت نمود و سپس با اراده و تصمیم قوی بر آن همت گمارد و در مرحله‌ی بعد باید دوستانی انتخاب نمود که معاشرت با آنان انسان را به خواندن نماز تشویق می‌نمایند. سؤال ۱۴: چرا در زمان عادت ماهانه عبادت تعطیل می‌شود؟ جواب: اولاً، همه‌ی عبادت‌ها تعطیل نمی‌شود، فقط برخی از عبادت‌ها هم چون نماز و روزه تعطیل می‌شود؛ ثانیاً، تعطیلی این گونه عبادت‌ها به جهت آن است که در ایام عادت طهارت و پاکی‌ای که از شرایط انجام آن

عبادت‌ها است وجود ندارد؛ ثالثاً، راه جبران وجود دارد، مثلاً در زمان عادت، زنان می‌توانند در سجاده‌ی خود بنشینند و ذکر بگویند. ۱. علل الشرایع، ص ۲۹۴.

متفرقه

سؤال ۱: نقش زنان در انقلاب حضرت مهدی علیه السلام چیست؟ جواب: بدون تردید نقش زنان در تاریخ اسلام بسیار مهم و تعیین کننده بوده و در هر مقطعی از تاریخ، زنان حضور چشمگیر داشته‌اند. در انقلاب حضرت مهدی علیه السلام نیز نقش مهمی دارند. امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر فرمود: حضرت مهدی را سیزده زن همراهی می‌کنند. مفضل عرض کرد: آن‌ها چه کار می‌کنند. حضرت فرمود: مجروحین را مداوا و بیماران را پرستاری می‌کنند. همان طوری که در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله چنین کردند. (۱) امام باقر علیه السلام فرمود: سوگند به خدا امام زمان با سیصد و اندی می‌آید که در میانشان پنجاه زن هستند. آنان در مکه اجتماع می‌کنند ۱. اثبات الهداه، شیخ حر عاملی، ج ۷، ص ۱۵۰. بی آن که قبلاً وعده داده باشند. آمدنشان مانند ابرهای پاییزی است. (۱) سؤال ۲: علت عصبانیت و بدخلقی بعضی از دختران جوان چیست؟ جواب: جوان در حال گذر از مرحله کودکی به بزرگسالی است. انسان تا به دوران تعادل بزرگسالی برسد، دگرگونی‌های جسمی و روحی زیادی را باید طی کند. تغییرات بدنی همراه با ترشح هورمونی دوران نوجوانی می‌تواند در روحیه و رفتار انسان تأثیر بگذارد. از طرف دیگر جوان می‌خواهد به عنوان یک شخصیت مستقل ابراز وجود کند و همراه همین مسأله گاهی کارهای ناپخته می‌کند که باعث ایراد گرفتن دیگران می‌شود و بزرگسالان خانه نیز هنوز او را به چشم یک کودک می‌نگرند و این مسأله نیز باعث اصطکاک می‌شود. سؤال ۳: استفاده از حنای هندی برای دست و پا و مو چه حکمی دارد؟ آیا وضو و غسل با آن صحیح است؟ جواب: اگر مانند حنای معمولی باشد که فقط رنگ آن باقی می‌ماند و مانع از رسیدن آب به پوست بدن در هنگام وضو و غسل نباشد، اشکال ندارد. ۱. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۳؛ یکصد پرسش پیرامون امام زمان، علیرضا تهرانی، ص ۲۲۳. سؤال ۴: بعضی از دختران آموزگار، حقوق دریافتی‌شان را پس انداز می‌کنند و چون فعلاً در خانه‌ی پدر و مادر هستند، احتیاج به خرج کردن پول ندارند و قصد تهیه‌ی خانه هم ندارند و فقط مقداری از این پول را جهیزیه تهیه می‌کنند. آیا این‌ها باید سال مالی داشته باشند یا خیر؟ آیا به پس انداز آنها یا جهیزیه‌شان خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟ جواب: اگر در بین سال جهیزیه تهیه کرده باشند، خمس ندارند؛ اگر پول را پس انداز کرده باشند باید خمس آن را بدهند. (۱) سؤال ۵: نگهداری عکس‌های مبتذل و یا نصب کردن آن در اتاق خواب دختران چه حکمی دارد؟ جواب: اگر موجب اشاعه‌ی فرهنگ ابتذال می‌شود، گناه است. سؤال ۶: آیا به حساب پس اندازی که پدر برای دخترش باز کرده، خمس تعلق می‌گیرد؟ جواب: اگر وجه را در بین سال به دختر ببخشد بر پدر خمس واجب نیست و اگر سال بر آن پول بگذرد باید او خمس آن را بدهد. (۲) ۱. استفتائات امام خمینی رحمه الله، ج ۱، ص ۳۵۳، س ۲۵-۲. مجمع المسائل، ج ۱، ص ۲۸۶، س ۸۹۳. سؤال ۷: رانندگی اتومبیل برای زنان چه حکمی دارد؟ جواب: با حفظ حجاب اسلامی مانعی ندارد. (۱) سؤال ۸: آیا زن حایض می‌تواند زیارت عاشورا و دعای توسل یا دعای کمیل بخواند؟ جواب: زن حایض می‌تواند زیارت عاشورا و دعای توسل و دعای کمیل بخواند، ولی چون در دعای کمیل جمله «افمن کان مومنا کمن کان فاسقاً لایستون.» از سوره‌ای است که سجده واجب دارد، همین جمله را جایز نیست تلفظ کند و خواندن بقیه‌ی دعای کمیل اشکالی ندارد و البته نباید هنگام خواندن، بدنش به آن چه مس آن حرام است، برسد. (۲) بنابراین، زن حایض می‌تواند دعای توسل و زیارت عاشورا بخواند و در زیارت عاشورا می‌تواند مانند زمانی که پاک است، سجده کند، ولی نمی‌تواند نماز زیارت بخواند. سؤال ۹: حکم گرفتن عکس بدون حجاب که ظاهر کننده‌ی آن آقا است، چگونه است؟ جواب: گرفتن عکس نامحرم بدون حجاب اشکال دارد و دیدن ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، س ۸۷۸. ۲. عروه الوثقی، ج ۱ فیما یحرم علی الجنب، م ۵. عکس توسط نامحرم و بدون

قصه لذت در صورتی که آنان را نشناسد بلامانع است. (۱) سؤال ۱۰: برخی از زنان و دختران اعتقاد زیادی به انواع فال، از جمله فال قهوه و نیز کف بینی و طالع بینی دارند به گونه ای که گاهی مسیر زندگی خود را بر آن اساس پی ریزی می کنند. این کار برای خانم ها و انجام دهندگان آن چه حکمی دارد؟ جواب: فال قهوه و امثال آن از خرافات است و سزاوار نیست که هیچ کس به سراغ آن برود. (۲) سؤال ۱۱: آیا بلند گذاشتن ناخن برای زنان جایز است؟ جواب: برای زن اشکال ندارد که مقدار کمی از ناخن هایش بلند باشد اما به شیوه تقلید از اجانب نباشد در حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده که به مردان فرمودند ناخن ها را بگیرید اما برای زنان جایز است کمی از آن را باقی بگذارند؛ زیرا موجب زینت و زیبایی آن ها است. (۳) ۱. یکصد پرسش و پاسخ درباره ی نماز دختر، ص ۴۰، ستاد اقامه ی نماز. ۲. احکام بانوان، آیت الله مکارم، ص ۲۴۶، س ۸۹۶؛ پرسش های مهم و پاسخ های کوتاه، محسن قرائتی، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ص ۸۴. ۳. وسایل الشیعه، ج ۱، ص ۴۳۵. البته بلند گذاشتن بیش از حد ناخن های دست علاوه بر منافات داشتن با اصول بهداشتی، نوعی تقلید از بیگانگان محسوب می شود و مطلوب نیست. (۱) سؤال ۱۲: آیا برای خانم ها جایز است که عطر بزنند و از منزل خارج شوند؟ جواب: در روایات متعددی از این کار نهی شده و ظاهر بعضی از آن ها حرمت است. (۲) سؤال ۱۳: تک خوانی موسیقی های غیر مطلوب توسط زن مانند سرودها، چه حکمی دارد؟ جواب: در صورتی که نامحرم صدای آن ها را بشنود، جایز نیست. (۳) سؤال ۱۴: من ظرفیت دیدن فیلم های غیر اخلاقی را دارم و در من تأثیر نمی کند، آیا دیدن آن ها برایم حرام است؟ جواب: این تصور شما ناشی از اشتباهی است که خیلی از جوان ها دارند. آن ها خیال می کنند قدرت این را دارند که هر فیلمی را ببینند و ۱. مسایل جدید، سید محسن محمودی، ج ۳، ص ۶۳ (دیدگاه ده مرجع تقلید). ۲. وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۳. ۳. احکام روابط زن و مرد، سید مسعود معصومی. با هر دوستی هم صحبت شوند و به هر مجلسی که دلشان خواست بروند و در آن ها هیچ تأثیری نکنند. در حالی که این مسأله جزء اصول مسلم علمی است که موجود زنده در حال اثر پذیری و اثر گذاری در محیط خود می باشد و بزرگان به این نکته اشاره کرده اند. پیامبر صلی الله علیه و آله دائماً به خداوند پناه می برد و به درگاه او ناله و زاری می کرد تا خداوند او را حفظ کند. آن وقت ما چگونه می توانیم در اوج بلوغ و طغیان غرایز، چنین ادعایی را داشته باشیم؟ حقیقت این است که نفس، ما را فریب می دهد و با این توجیه که این ها در ما تأثیر ندارد ما را به گذرگاههای خطرناک می کشاند و کم کم قبح و زشتی گناه در نظر ما از بین می رود. خلاصه در انتها انسان سر از جایی در می آورد که اگر از ابتدا فکرش را هم می کرد به وحشت می افتاد. شما در مورد افرادی که جنایت یا لغزش های اخلاقی خطرناک داشته اند تحقیق کنید. خواهید دید همه ی آن ها ندانسته و گام به گام به جایی کشیده شدند که راه بازگشت نداشتند. تهاجم ناجوانمردانه ی فرهنگی به نسل جوان در دنیا به کمک همین فیلم ها و ارایه ی الگوهای غلط انجام گرفته است. البته شاید مقصود شما از سؤال این باشد که با دیدن این فیلم ها دست به کار خلافی نمی زنید. ما اراده و قدرت شما را تحسین می کنیم؛ ولی بدانید که این فیلم ها در شما تأثیر خواهند گذاشت. به هر حال، مراقب باشید و بدانید که عمر و جوانی دوباره باز نمی گردد. خود را با این توجیحات به دام گناه نیندازید و مطیع دستورات خداوند باشید تا کامتان در دنیا و آخرت شیرین شود و به مقام شایسته خویش نایل شوید. چشم و گوش خود را سخاوت مندانه در هر راهی مصرف نکنید و اجازه ورود به دنیای درونتان را به هر کسی و هر چیزی ندهید. سؤال ۱۵: آیا موسیقی و آهنگ و ترانه هایی که وجود دارد، حرام است یا نه؟ در مورد آهنگ ها و سرود های رادیو، تلویزیون حکم شرعی چگونه است؟ جواب: موسیقی و آهنگ در روح انسان تأثیر می گذارد و انسان را در جهت خاصی حرکت می دهد. اکنون اگر از آن در جهت اهداف مثبت و توجه به معنویات استفاده شود، ظاهراً بلا اشکال است؛ مانند برخی از سرودهای رادیو، تلویزیون که در آن از مسایل اخلاقی و عرفانی و عشق به خدا و معصومین علیهم السلام و شهدا صحبت می کنند. همان طور که چشم احتیاج به دیدن مناظر زیبا دارد، گوش هم احتیاج به شنیدن نواهای منسجم و زیبا دارد. نکته ی دیگر این که حالا- که گوش انسان به صدای زیبا احتیاج دارد، چرا ما فقط آن را با آهنگ و نوار موسیقی ارضا کنیم. افرادی که دائماً

آهنگ گوش می‌کنند، از صداهای زیبای دیگر مانند گوش کردن به نوار قرآن قاریان خوش صدا که بسیار زیبا و مفید نیز می‌باشد، محروم می‌شوند. آیات قرآن متناسب با تاروپود روح ما است که انسان، هم از ظاهر آن لذت می‌برد و هم از معانی و باطن آن. بنابراین، ما نباید از این گونه نواهای آسمانی پرفایده و بی‌ضرر خود را محروم کنیم. موسیقی اگر متناسب با مجالس لهو و لعب باشد، حرام است. اگر یقین کردیم که یک موسیقی رادیو و تلویزیون نیز همین حالت را دارد، حرام است و الا اشکال ندارد.

سؤال ۱۶: آیا نگاه کردن به فیلم‌های مستهجن برای زنان و مردان بدون لذت جایز است؟ جواب: نگاه کردن به این گونه فیلم‌ها که به منظور انحراف جوانان تدارک دیده شده، جایز نیست. (۱) سؤال ۱۷: رقص چه حکمی دارد؟ جواب: هر عملی که عرفاً بدان رقص گویند برای غیر همسر جایز است. ۱. جامع المسائل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۱۷۲۹؛ صراط النجاه، آیت الله تبریزی، ص ۹۰۱. نیست و در حرمت رقص زن فرقی در انواع رقص‌ها نیست. (۱) سؤال ۱۸: رقص در مجالس زنانه بدون آهنگ موسیقی حرام است یا حلال؟ جواب: رقص اگر به گونه‌ای باشد که شهوت را تحریک کند و یا مستلزم کار حرام و یا ترتیب مفسده‌ای باشد، حرام است. (۲) سؤال ۱۹: رقصیدن دختران در میهمانی‌ها و جشن‌ها چه حکمی دارد؟ جواب: رقص حرام است، مگر برای شوهر. (۳) سؤال ۲۰: رقص زن برای زن و رقص مرد برای مرد چگونه است؟ جواب: رقص برای جنس موافق با همراه نبودن محرومات دیگر از نظر بسیاری از مراجع تقلید حرام است و برخی از مراجع هم چون آیت الله فاضل لنکرانی آن را حرام نمی‌کنند. (۴) بنابراین، هر کس باید طبق فتوای مرجع تقلید خود عمل نماید. ۱. مسایل جدید از دیدگاه علما، ج ۱، ص ۲۰۴. ۲. اجوبه الاستفتائات آیت الله خامنه‌ای، ج ۲، ص ۳۱. ۳. جامع الاحکام آیت الله صافی، ج ۱، ص ۲۹۷، س ۱۰۲۱ و ۱۰۲۴. ۴. جامع المسائل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۴۸۶، س ۱۷۳۶. سؤال ۲۱: خواب نامه‌هایی که به نام پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام مطرح می‌شود، چه حکمی دارد؟ جواب: خواب نامه‌هایی با مضامین مختلف در بین مردم پخش می‌شود که مثلاً دختری در حرم حضرت زینب علیها السلام خواب دیده که حضرت به او فرموده که به زنان بگو حجاب را رعایت کنند و در پایان از خواننده‌ی نامه خواسته شده از روی آن چند بار بنویسد و اگر ننویسد اتفاق بدی برای او می‌افتد و گاهی به نام پیامبر صلی الله علیه و آله و یا امام رضا علیه السلام چنین نسبت‌هایی داده می‌شود که اصل چنین خواب‌نامه‌ها از طرف دشمنان اسلام به منظور تضعیف پایه‌های اعتقادی انجام می‌شود و تمام علمای اسلام چنین کارهایی را ناپسند می‌دانند. (۱) سؤال ۲۲: فلسفه‌ی نگهداشتن عده چیست؟ جواب: از آن جا که غالباً به هم خوردن خانواده‌ها ضربه‌های جبران‌ناپذیری بر پیکر اجتماع وارد می‌سازد، اسلام مقرراتی وضع کرده تا آخرین مرحله‌ی امکان از گسستن پیوند خانواده جلوگیری به عمل آید. از یک طرف طلاق را از منفورترین حلال‌ها شمرده و از طرف دیگر با ارجاع اختلافات زناشویی به دادگاه خانواده که به وسیله‌ی بستگان است. ۱. جامع الاحکام آیت الله صافی، ج ۲، ص ۱۶، س ۱۶۹۵. طرفین تشکیل می‌شود، زمینه‌ی آشتی را فراهم می‌آورد. «عده» وسیله‌ای است برای صلح و بازگشت به زندگی؛ زیرا گاهی در اثر عوامل مختلف زمینه‌ای فراهم می‌شود که زن و شوهر نمی‌توانند یکدیگر را تحمل کنند و تصمیم به جدایی و طلاق می‌گیرند، اما مدتی که از این کشمکش گذشت، زن و شوهر از کار خود پشیمان می‌شوند. عده فرصتی است تا این امواج زودگذر بگذرد و ابرهای تیره‌ی نزاع و دشمنی از آسمان زندگی آنان پراکنده شود. یکی دیگر از فلسفه‌های عده، روشن شدن وضع زن از نظر بارداری است. درست است که یک بار دیدن عادت ماهیانه معمولاً دلیل بر عدم بارداری زن است، ولی گاه دیده شده که زن در عین بارداری عادت ماهیانه را در آغاز حمل می‌بیند. از این رو، برای رعایت کامل این موضوع دستور داده شده که زن سه بار عادت ماهیانه ببیند و پاک شود تا به طور قطع عدم بارداری از شوهر سابق روشن گردد و بتواند ازدواج مجدد کند. (۱) سؤال ۲۳: شنیدن نوارهای موسیقی که خواننده آن زن است چه حکمی دارد؟ جواب: همه‌ی مراجع فرموده‌اند جایز نیست. (۲) ۱. ر.ک: تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۰۶، ذیل آیه‌ی ۲۲۸ سوره‌ی بقره. ۲. مسایل جدید، ج ۳، ص ۷۶. سؤال ۲۴: پدر و مادر من را با دیگران مقایسه می‌کنند و آن‌ها را به رخم می‌کشند و من ناراحت می‌شوم. آیا این کار صحیح است؟ جواب: بعضی اوقات پدر و مادر

می‌خواهند انسان را به تحریک وادار کنند و برای این کار از روش ناصحیحی استفاده می‌کنند. بهتر این است که هر انسانی را با خودش مقایسه کنند، مثلاً یک دانش آموز که نمره ۱۲ گرفته را با دانش آموز نمره ۲۰ مقایسه نکنند، بلکه او را با نمره ی قبلش که مثلاً ۹ گرفته بود مقایسه کنند و متوجه این باشند که او پیشرفت کرده است. بنابراین، شکی نیست که مقایسه انسان با دیگران مخصوصاً اگر به صورت سرکوفت زدن باشد صحیح نیست و اما وظیفه ی ما در مقابل این کار چیست؟ اولاً: باید سعی کنیم که در برابر مقایسه ما با دیگران، حساسیت و عکس العمل نشان ندهیم؛ بلکه به طور جدی بگوییم: بله، واقعاً فلانی از من بهتر است. من هم باید تلاش کنم که به او برسم و حتی از او سبقت بگیرم. در این صورت این مسأله می‌تواند مایه ی رشد شما شود. ضمن این که مقایسه کننده احساس می‌کند که نمی‌تواند از این راه وارد شود و دیگر سرکوفت نمی‌زند. ثانیاً: این نکته که مقایسه ی انسان با دیگران کار صحیحی نیست را از طریق مطرح کردن با پدر و مادر با کمال احترام به آنها تذکر دهید. در صورتی که مفید واقع نشد، مسئول و مربی تربیتی و مشاور مدرسه و یا نزدیکان را متقاعد نمایید که با پدر و مادرتان صحبت کنند و به آن‌ها بگویند که مقایسه و سرکوفت زدن باعث تحقیر شخصیت انسان می‌شود و سودی ندارد و مضر است. پدر و مادر نیز شما را دوست دارند، وقتی ببینند کاری فایده ندارد ان شاء الله آن را کنار خواهند گذارد. سؤال ۲۵: چرا دختر در روایات با عنوان ریحانه و گل مطرح شده است؟ جواب: زیرا چنان که گل مظهر نشاط و طراوت است، دختر نیز مظهر عاطفه و احساسات و طراوت است. همان طور که گل لطیف و ظریف و آسیب پذیر است، دختران نیز به لحاظ لطافت روحی و جسمی، باید از کارهای خشن و سخت به دور باشند. گل برای محفوظ ماندن از آسیب‌ها نیاز به حفظ و مراقبت دارد، دختران نیز لازم است برای محفوظ ماندن از آسیب‌ها و خطرهای عفاف و حجاب باشند. (۱) ۱. ره توشه ی ویژه ی بوستان ولایت، سال ۷۹، ص ۳۵۱. سؤال ۲۶: پدر مادرم به من اعتماد ندارند و مرا محدود می‌کنند. چگونه اعتماد آن‌ها را به دست بیاورم؟ جواب: در پاسخ به سؤال فوق توجه به چند نکته ضروری است: ۱. باید دانست حساسیت خانواده به فرزند و کنترل او از روی محبت است؛ یعنی چون فرزندشان را خیلی دوست دارند و به قول معروف دست و دلشان برای او می‌لرزد، می‌ترسند که لطمه ای به او بخورد. ۲. اعتماد را باید با عمل به دست آورد. مثلاً اگر به بیرون رفتن شما به تنهایی حساسیت دارد، شما پیشقدم شوید و بگویید که من امروز مقداری خرید دارم و برادرم حتماً باید با من بیاید تا من تنها نروم. یا اگر به تلفن‌های شما حساس اند وقتی تلفن زنگ زد گوشی را بر ندارید تا افراد دیگر منزل بردارند. آن وقت اگر با شما کار داشتند گوشی را به شما بدهند. سؤال ۲۷: اگر انسان محدود شود در او ایجاد حرص و عقده می‌شود، اما اگر جوانان در مسائل دوران جوانی آزاد باشند این مشکلات، خود به خود حل می‌شود. جواب: این سؤالی است که خیلی از جوان‌ها مطرح کرده‌اند و ظاهر آن نیز معقول و منطقی به نظر می‌رسد. یعنی اگر ما جلوی چیزی را بگیریم عطش و حرص انسان نسبت به آن زیاد می‌شود. بنابراین، باید آن را آزاد گذاشت تا همه ی مسایل حل شود. اکنون ببینیم آنان که چنین تصویری می‌کنند به کجا رسیده‌اند. کاهش شدید آمار ازدواج، کثرت فرزندان نامشروع، تمایل جوانان به زندگی مجردی، متلاشی شدن خانواده، احساس تنهایی مخصوصاً در افراد مسن و... از آثار این طرز فکر است. باوجود این همه صدمات لااقل انسان انتظار دارد که مسأله ی غریزه در میان آنان حل شده باشد، در صورتی که کار به انحرافات جنسی، تجاوز به کودکان و تجاوز به زنان، همراه با تهدید و ارباب از مسایل رایج کشورهای غربی است. به شکلی که فریاد اندیشمندان این کشورها بلند شده و آن‌ها نسبت به آینده بسیار بیمناک هستند. پس اشکال کار در کجا است؟ مسأله این جا است که اگر انسان از چیزی منع شود و ضمناً به طرف آن تحریک شود در او ایجاد عقده شده و سر به طغیان می‌گذارد. اما اگر زمینه های تحریک در جامعه از بین برود و غرایز در سنین اولیه جوانی کنترل شوند و سپس با ازدواجی مناسب حل شوند؛ هیچ عقده و فشار روانی پیش نمی‌آید. متأسفانه در جامعه ی اسلامی ما گروهی از طریق فیلم‌های مبتذل، مجلات و کتب محرک، ماهواره، مجالس لهو و لعب و تصاویر کامپیوتری به اوج تحریک و فشار غریزی مبتلا می‌شوند و چون در نظام اسلامی هرج و مرج جنسی منع شده است، احساس خفقان و ناراحتی می‌کنند. در تمام دنیا برای این غرایض

چاره ای وجود ندارد، الا- این که افراد با کنترل خود، اجازه ی طغیان و تحریک بیشتر به آن ندهند و در نهایت با ازدواج مناسب مسأله را حل کنند. چون میل طبیعی با ازدواج برطرف می شود. جوانانی که به دنبال فیلم ها و مجلات و محافل آن چنانی هستند و پدران و مادرانی که فیلم های ماهواره و نظایر آن را به داخل خانه می آورند، دانسته یا ندانسته تیشه به ریشه ی نسل آینده ی خود می زنند و به اسم تفریح و گذراندن وقت قدم در راهی می گذارند که انتهای آن سقوط حتمی در وادی فساد و فروپاشی اخلاق و نظام خانواده است. سؤال ۲۸: در زندگی اطرافیانم شکست دیده ام و احساس می کنم در زندگی شکست خواهم خورد، لطفاً مرا راهنمایی کنید. جواب: دیدن شکست های متعدد در اطرافیان، دل شما را خالی کرده است. فکر می کنید که شما هم به همان گرفتاری ها دچار می شوید. در حالی که اولاً: شکست آن ها به هیچ وجه دلیل نمی شود که شما هم شکست بخورید؛ ثانیاً: شما می توانید آن شکست ها را بررسی کنید و از آن ها درس بگیرید و سعی کنید در زندگی طوری رفتار کنید که مشکلاتی که برای آنها پیش آمده برای شما پیش نیاید. به خداوند توکل کنید و از او امید خیر و برکت داشته باشید و سعی کنید رفتار صحیحی داشته باشید. ان شاءالله که هیچ مشکلی برایتان پیش نمی آید و یقین داشته باشید که خداوند قادر بر هر کاری می باشد و می تواند در دل گرفتاری ها برای شما آرامش و خوشبختی فراهم کند، همان طور که آتش را برای حضرت ابراهیم علیه السلام به گلستان تبدیل کرد. وقتی خداوندی به این قدرت و مهربانی بر نظام عالم حاکم است، جای هیچ گونه دلهره و نگرانی و این گونه وسوسه ها نیست. سؤال ۲۹: چگونه می توان در اوج جوانی و سال های آغاز آن خود را از گناه و بی بند و باری حفظ نمود؟ جواب: یکی از بهترین راه ها برای سؤالی که مطرح شد این است که از ابتدا به غرایز سرکش دوره ی بلوغ اجازه خودنمایی و تحت تأثیر قرار دادن را ندهید. اگر خود را به فعالیتی که دوست دارید مشغول کنید و اوقات فراغت خود را کاملاً پر کنید تا حدّ زیادی از افتادن در وادی بی بند و باری نجات پیدا خواهید کرد. غرایز انسان مانند انبار مهمات هستند که اگر یک جرعه به آن برسد منفجر شده و قابل مهار نیست و صدمه می زند. افرادی که خود را با انواع فیلم ها و موسیقی و مجله های محرک و دوستان ناباب و کتاب های بد و چشم چرانی و... به مرحله ی تحریک و انفجار می رسانند، نخواهند توانست از دام بی بندوباری و آلودگی های آن دور بمانند. پس اوقات فراغت خود را پر کنید و طوری عمل کنید که حتی یک دقیقه وقت اضافه هم نداشته باشید. به نمازهای پنجگانه بسیار اهمیت بدهید و در پایان از خداوندی که بر همه چیز دانا و توانا است کمک بخواهید که شما را حفظ کند. سؤال ۳۰: آیا می شود در جوانی هر کاری دلمان خواست انجام دهیم و در سنین پیری توبه کنیم؟ جواب: این فکر به چند دلیل غلط است و جوان می بایست خود را از وسوسه ی آن دور کند: ۱. اگر کسی گناه کند، کم کم به آن خو می گیرد و ترک آن مشکل خواهد بود. ۲. هنگامی که گناه تکرار شد، قُبْح و زشتی آن در نظر انسان از بین می رود و ممکن است، اصولاً به فکر توبه نیفتد. یعنی هنگامی که به او می گویند: برای تدارک آخرت از گناهانت توبه کن، می گوید: من که گناهی نکرده ام در حالی که گناهان زیادی داشته ولی چون به آن ها عادت کرده است آن ها را گناه نمی داند. ۳. ما زمان مرگ خود را نمی دانیم. از کجا معلوم که مثلاً شصت یا هفتاد سال عمر کنیم و در آن موقع، موفق به توبه شویم. چه کسی می تواند تضمین کند که برای یک دقیقه ی دیگر زنده است؟ ۴. اصولاً گناه چیز بد و زننده ای است و اگر کسی ذره ای کمال پیدا کند از گناه بی زار می شود. با توضیحی که دادیم دیگر انسان نباید بگوید فعلاً- گناه کنیم بعداً توبه می نمایم. مثل این که ما بگوییم فعلاً سم بخوریم و بعداً برویم بیمارستان تا مداوا شویم. انسان عاقل به طرف گناه نباید برود و باید با اطمینانی که به پروردگارش دارد بداند که در گناه ضرری وجود دارد که بالاخره گریبان انسان را می گیرد. سؤال ۳۱: چگونه می توان غریزه ی جنسی را کنترل نمود؟ جواب: بهترین راه مقابله با غریزه ی جنسی ازدواج است و اگر به هر دلیلی شرایط ازدواج فراهم نبود، باید خود را از زمینه ها و صحنه هایی که موجب بحران جنسی می شود، دور نگاه داشت هم چون نگاه های مسموم و مناظر تحریک آمیز، موسیقی های تحریک کننده و مبتذل، نشست های غفلت زا و... ایجاد مصونیت به وسیله ی تقویت ایمان و تقوا و ارتباط با خدا و قرآن و دعا و دوستان شایسته. سؤال ۳۲: حکم دوچرخه سواری و

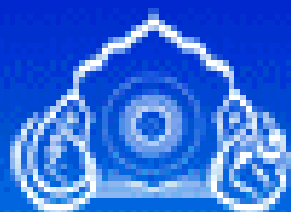
موتور سواری دختران با مانع در سطح شهر با توجه به آثار و تبعات سوء اجتماعی و اخلاقی آن، چیست؟ جواب: با توجه به پیامدهای سوئی که این گونه امور دارند، لازم است از آن پرهیز شود. (۱) سؤال ۳۳: با این که رفتار صحیح در محیط بیرون داریم، باز هم بعضی از افراد برای ما ایجاد مزاحمت می‌کنند. در این صورت تکلیف ما چیست؟ جواب: افرادی که با حجاب کامل و رفتار متین در اجتماع ظاهر می‌شوند، معمولاً صدمات بسیار کمتری از ناحیه‌ی مزاحمین می‌خورند. در این گونه موارد اگر هم مزاحمی وجود داشته باشد، رفتاری خشن توأم با مسخره کردن دارد که این موضوع نشان دهنده‌ی آن است که حجاب و رفتار خوب شما مؤثر بوده است؛ زیرا اگر او می‌توانست طمعی در شما داشته باشد، هیچ‌گاه ظاهراً برایتان ایجاد مزاحمت نمی‌کرد، بلکه جملات زیبا می‌گفت و ابراز محبت می‌کرد. پس معلوم می‌شود که او از این موضوع ناامید است، لذا اقدام به اذیت و مزاحمت می‌کند. بنابراین، با قطعیت به رفتار صحیح و حجاب کاملتان ادامه دهید که خیر دنیا و آخرت شما در آن است. در ۱. احکام بانوان، آیت الله مکارم، س ۸۸۰، ص ۲۴۲. مورد مزاحمین خیابانی بهترین روش بی‌اعتنایی است؛ یعنی شما چنین فردی را که این قدر خود را پایین آورده و در حد یک مزاحم خیابانی قرار داده است، ندیده بگیرید. به عبارت دیگر، اصلاً او را به حساب نیاورید و جواب سخن زشت یا زیبایش را ندهید. اگر می‌توانید مسیر منزل خود را عوض کنید تا او مطمئن شود که شما روی این گونه دوستی‌ها حساب نمی‌کنید و شخصیت شما بالاتر از این گونه مسایل است. البته اگر خدای ناکرده مزاحمت در حدی بود که قابل تحمل نبود می‌بایست با پدر، مادر یا برادر یا مسئولین مدرسه در میان بگذارید و از طریق افراد بزرگ‌تر یا حتی نیروهای انتظامی جلوی یک فرد شرور گرفته شود. در این مورد هم هیچ‌ترسی به خود راه ندهید. بعضی افراد می‌ترسند که حالی که شما در یک محیط صمیمی می‌توانید مسأله را با پدرتان مطرح کنید. البته اگر واقعاً فکر می‌کنید که در آن صورت پدرتان عکس‌العمل منفی نشان می‌دهد، موضوع را به شخص مطمئنی از نزدیکان بگویید تا کمکتان کند. در انتها یک نکته را ذکر می‌کنیم و آن این که مبادا خدای ناکرده شما در خیابان، بدحجابی و جلوه‌گری کنید و افراد جوان را تهییج کنید و انتظار داشته باشید چیزی به شما نگویند. تمام مطالبی که گفته شد برای کسی است که حجاب و رفتار اسلامی کامل را رعایت می‌کند و در محیط بیرون درست رفتار می‌کند و مورد مزاحمت قرار می‌گیرد و الا خودش مقصر است. سؤال ۳۴: علت حساسیت و زودرنجی دختران چیست؟ جواب: اگر حساسیت و زودرنجی مربوط به حالات جوانی باشد تا حدی امری طبیعی است. جوان مقداری حالت تهاجمی پیدا می‌کند. او می‌خواهد خود را اثبات و ابراز وجود کند. تحمل نظرات دیگران را ندارد. دلش می‌خواهد همه به او توجه کنند و در مقابل حرفش حرفی نزنند. بنابراین، حساس و زودرنج می‌شود و چون به طور کلی دختران از پسران حساس‌ترند، این زودرنجی و حساسیت آنان نیز بیشتر است و با حالاتی نظیر گریه و یا گوشه‌گیری همراه می‌شود. البته خوب است که در این مواقع بزرگسالان خانواده بدون این که او را متوقع و به اصطلاح لوس کنند از او دلجویی به عمل آورند و مسایل را برایش توضیح دهند و اگر این کار حساسیت یک نفر بیش از حد باشد و دائماً از هر حرف و حرکتی برنجد و تمام عمر خود را در این ضعف باشد مخصوصاً تا دوره‌ی جوانی نگذاشته و اخلاق او اثبات پیدا نکرده به داد خود برسد. بهترین راه مبارزه با این مسأله این است که از هیچ‌کس انتظار و توقعی نداشته باشد. اگر کسی به او سلام نکرد، اگر کسی او را به میهمانی دعوت نکرد، ناراحت نشود. در این صورت نه تنها از زندگی شاکر و راضی می‌شود، خداوند هم محبت او را در دل‌ها می‌اندازد. البته نکته فوق به این معنی نیست که اجازه بدهد نسبت به او بی‌احترامی شود و خود را خوار کند و یا این که به مردم بی‌اعتنایی کند، بلکه غرض این است که فوق این مسایل حرکت کند و خود را بالاتر از آن بداند که در این مسایل وارد شود. همان‌طور که بازی با اسباب‌بازی‌های کودکانه را برای خود عار می‌داند و آن را نمی‌پسندد. سؤال ۳۵: استفاده از عطر یا کرم و رژ لب برای روزه‌دار چه حکمی دارد؟ جواب: هیچ‌یک از موارد مذکور مبطل روزه نیست مگر آن که وارد دهان شود و همراه با آب دهان فرو داده شود. سؤال ۳۶: عرق بدن زن حائض چه حکمی دارد؟ جواب: عرق زنی که در حال عادت است، نجس نیست و موجب نجس شدن جاهای دیگر بدن نیز نمی‌شود. سؤال ۳۷: آیا زن در

حال حیض می تواند غسل جمعه به جا آورد؟ جواب: زن در حال حیض می تواند غسل جمعه به جا آورد. سؤال ۳۸: خوشبختی واقعی چیست؟ جواب: برای خوشبختی ملاک ها و معیارهای گوناگونی ارایه شده است ولی خوشبختی واقعی زمانی حاصل می شود که انسان در ارتباط با سه موضوع زیر درست عمل کند: ۱. در رابطه با خود، خود را به درستی بشناسد و زمینه های رشد خود را فراهم نماید. ۲. رابطه با خدا را حفظ نماید و مطیع او باشد. ۳. رابطه اش با دیگران بر طبق اصول عقلی و شرعی باشد. سؤال ۳۹: شرایط حضور سیاسی و اجتماعی بانوان از نظر قرآن چیست؟ جواب: زنان همانند مردان می توانند در صحنه های مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حضور و در زمینه های مختلف فعالیت داشته باشند ولی این حضور بدون قید و بند نیست، بلکه برای از بین بردن استفاده های منفی و ابزاری از زن، شرایطی در اسلام برای آن بیان شده است که برخی از آن ها عبارت اند از: ۱. حفظ حجاب و پوشش. (احزاب / ۵۹). ۲. پرهیز از سخن گفتن هوس انگیز. (احزاب / ۳۲). ۳. پرهیز از نگاه حرام به مردان. (نور / ۳۱). ۴. پرهیز از هرگونه جلوه گری، خودنمایی و هر عملی که موجب جلب توجه نامحرم می گردد مانند آشکار نمودن زینت ها و زیورها، راه رفتن به سبک خاص، پوشش لباس های نامناسب، استعمال عطر و آرایش در برابر نامحرم. (نور / ۳۱ و احزاب / ۳۲). ۵. رعایت عفاف و پاکدامنی، حضور در صحنه های اجتماعی مشروط به عفت می باشد و عقیف کسی است که در برابر وسوسه ها و کشش های نفسانی خود را نگه دارد.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت عليهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیتهای گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه

www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر (تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) (طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... (ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: ۵۳-۰۶۰۹-۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰ IR۹۰ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام :- هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب الی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجّت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

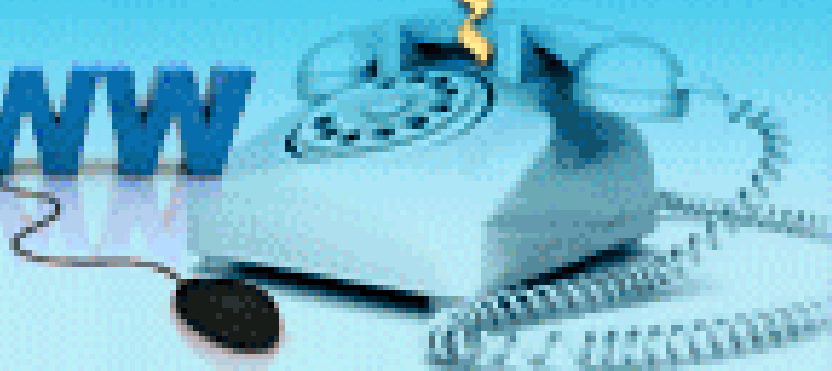

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

